

Claus Rønlevs bibliotek

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Digitaliseret efter aftale med Selskabet for Danmarks Kirkehistorie. PDF-filen er kun til ikke kommercielt brug.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine mange tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

KIRKEHISTORISKE SAMLINGER,

TREDIE RÆKKE,

UDGIVNE AF

SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE

VED

HOLGER FR. RØRDAM,

Dr. phil., Sognepræst.

FJERDE BIND.

KJØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS UNIV. BOGHANDL. G. E. C. GAD.

THIELES BOGTRYKKERI.

1882—4.

Livet i Skjoldlev Præstegaard

i det 17de Aarhundrede.

Ved **Holger Fr. Rørdam.**

»Hvad som var, skal vorde, hvad som er sket, vil ske igien; der er intet nyt under Solen« — disse Ord af den gamle Prædiker maa vel ofte paatrænge sig den, der sysler med Minderne fra Fortiden; og dog drages vort Hjærte mod det svundne, i Alderdommen vaagne Ungdomserindringerne og kaste Solglands over de sludfulde Efteraarsdage. Har du siddet ved Stranden og lyttet til Bølgernes Sang? Den er saa forunderlig ensformig, og dog gjemmer den et Væld af Poesi. Bølge følger Bølge, som den ene Livets Dag den anden. »Øjet mættes ej af at se, Øret fyldes ej af at høre«. Godt, om Himlen spejler sig i Bølgen; thi da er der Smil bag Taaren, der uformærkt lister sig ned ad Kinden. Da øser Hjærtet ikke Tomhed og Livslede, men Livskraft og Livsmod af Bølgens Sang. Den Kamp, som du strider, have mange stridt før dig, som nu ere gaaede hjem til Fred. Saa rejse vi os til vor beskikkede Gjerning, idet vi nynne:

Slægt skal følge Slægters Gang;
Aldrig forstummer Tonen fra Himlen
I Sjælens glade Pilgrimssang.

Tanker af denne Art bleve levende hos Meddeleren ved at gjennemgaa Optegnelser gennem tre Slægtled fra

en jydsk Præstegaard; thi kunde end disse Optegnelser have været af righoldigere Natur, end de ere, give de dog ikke saa lidt, der for den, som har Øje for det fjerne, tegner os adskillige Sider af Præstegaards-Livet i den svundne Tid med temmelig klare Træk. Fyldigst og anskueligst træder det mellemste Slægtled, der tilhører første Halvdel af det 17de Aarhundrede, frem af de forsvundne Tidens dybe Skygge, og vi skulle da forsøge at tegne et Billede af dette, idet vi dog med Hensyn til mange Enkeltheder og særlig med Hensyn til Forbindelsen med det forudgaaende og efterfølgende Slægtled maa henvise Læseren til selv at søge de Oplysninger, han ønsker sig, i de Uddrag af selve Optegnelserne, der følge denne lille Skizze.

I Slutningen af det 16de Aarhundrede fødtes Niels Povlsen Brantzou i Aarhus af Borger-slægt. Efternavnet lyder noget fremmed; men da det jevnlig ombyttes med Brant (senere kaldte Familien sig almindelig Brandt), er det formodentlig et af det gamle Mandsnavn Brand dannet Familienavn, altsaa vel oprindeligt Brandson. Syv Aar gammel mistede han sin Fader; men da han havde Lyst til Bogen, satte Moderen (der siden blev gift paany med Borgmester Jens Stisen i Aarhus) ham ved samme Tid i Aarhus Skole, i hvilken han siden gik i 14 Aar. Blandt de fire Rektorer, som i dette Tidsrum forestod Aarhus Skole, skulle vi her kun fremhæve M. Jens Lavritsen Søften ell. Zeuthen, Stamfader til den endnu blomstrende Slægt af dette Navn, og den som Læge siden bekendte Lic. Christen Bordum eller Bording, der, ligesom Tilfældet ogsaa var med andre Læger i hin Tid, begyndte sin Bane som Skolemand¹⁾. Da de ældre Disciple i Aarhus Skole paa den Tid forrettede Degnetjeneste i Landsby-sognene i en temmelig vid Kreds om Byen, kunne vi med

¹⁾ Saaledes Villads Nielsen Adamius, der først var Rektor i Randers, siden Læge i Bergen (se Kirkehist. Saml. 3. R. II, 741).

Vished slutte, at Niels Povlsen Br., der blev i Skolen til sit 21de Aar, vel endog i flere Aar har gjort Tjeneste som »Løbedegn«, og maaske først ad den Vej er bleven kjendt med Provsten i Sabro Herred, Hr. Niels Sørensen Thorrop (ell. Torup), Præst i Ladding, Sabro og Faarup, boende i Skjoldelev Præstegaard, en ærværdig og brav Mand, hvis et Aar ældre Søn, Hans Nielsen Thorrop, forøvrigt var Niels Povlsens Skolekammerat, saa Forbindelsen maaske snarere kan tænkes tilvejebragt gennem denne, saa meget mere som de ovennævnte tre Sogne synes at have haft en fast Sognedegn eller en Sædedegn, som man den Gang kaldte en saadan.

I Aaret 1616 afgik Niels Povlsen Br. til Universitetet i Kjøbenhavn, og da han efter to Aars Forløb havde taget Baccalaurgraden, begav han sig udenlands for at se sig lidt om i Verden og fuldende sine Studier. Da han havde studeret noget over et halvt Aar i Vittenberg, fik han imidlertid Brev fra Skjoldelev Præstegaard, at den ovennævnte Hr. Niels Thorrop ønskede ham til Medtjener i sin Alderdom, med Haab om at han kunde blive hans Eftermand. Dette Vink aabnede de lyseste Udsigter for den 24aarige Student, og han betænkte sig derfor ikke længe paa at vende hjem. Den Gang behøvedes der endnu ingen theologisk Attestats for at blive Præst, kun et Testimonium publicum fra Universitetet, hvori der bevidnedes, at vedkommende havde studeret en vis Tid — et Par Aar, og efter Omstændighederne vel endog mindre, kunde gjøre det — for Resten var det overladt vedkommende Stifts Biskop at prøve Kandidatens Modenhed. De Fordringer, Bisperne stillede, vare vistnok temmelig forskjellige; den daværende Aarhus-Biskop, M. Jens Gødesen, synes just ikke at have forlangt sønderlig meget; alligevel skete det hyppig nok, at han maatte afvise umodne Subjekter. Niels Povlsen Brantzon klarede imidlertid Skjærene, skjønt han ikke synes at have haft Tid til at erhverve sig nogen stor

Lærdom¹⁾. Forud for Prøven havde han den 18de Juli 1619 prædiket for Menigheden i Ladding, Sabro og Faarup

¹⁾ I det i Kirkehist. Saml 3. R. II, 738 ff. omtalte Mnskr. have vi endnu Niels Povlsen Brandtzons egenhændige Prøveskrift ved Bispe-examen, og da det mulig kan interessere at se, hvilke Fordringer man den Gang stillede, og hvad der ydedes, skulle vi her meddele en bogstavret Gjengivelse af Stilprøven:

Demosthenes Orator Atheniensis der hand formerchte Sin menighed, At icke vilde høre til der hand thalede til dem om merchellige ting, som rörde den gansche Græciæ velfart paa, Siger hand, hører til, Jeg vil sige eder noget som Kortere ere: Der de nu Alle taugde stille Sagde hand, der var en ung mand, som liede om sommeren en Asen fra Athenis til Megaram. Men der Solen brende sterch om middagen vilde baade eyermanden til Asenit, och den som liede haffue Asenit, schiule sig udj Asenens schygge, huilchet den enne forbød den Anden. Den enne sagde, Jeg hafuer leiede dig Asenit, men icke Asenens schygge, den anden sagde imod, sig at haffue ret baade til Asenit och Asenens schygge. Och der Demosthenes haffde dette taled gich hand ned aff Sit suggest, och der Almuen threngde hannom och begiærede hand vilde giøre ende paa sin thale, suarede hand, I daarlig Atheniensser begierer At høre om Asenens schygge, men at høre mig thale om Græciæ voris landtz velferdt begiere i icke. Dette Apothegma viser os At den groffue Almue, eller och som S. Jacob Kalder dem forglemedige tilhører, ville heller høre fabel och løse Snach, end de høre ville Gudtz ord, som thiene Kand til dieris Siels salighed.

Demosthenes Orator Atheniensis auditores suos sermoni de rebus memorabilibus totius Græciæ salutem spectantibus non attendere sentiens, inquit: *avscultate, aliquid brevius referam: Tacentibus v. omnibus dixit: Vir quidam juvenis asinum æstivo tempore Athenis conduxit Megaram. Sole a. horis meridianis ardente, et Dominus asini, hujusque conductor de refectione umbræ asininæ sunt altercati: Ille, conduxisti asinum, non ejus umbram, hic v. econtrâ se omni jure asinum cum sua umbra obtinere, affirmavit. Hisce finitis de suggesto descendit Demosthenes, ac conventui huic ipsum urgenti, atque ut flum orationis suæ abruptat (!) petenti respondit: Vos stulti Athenienses de umbra asini, et non de regni nostri salute avdire vultis. Hoc apothegma nos, insulsum et rudem vulgum, quem Divus Jacobus auditores vocat negligentes, fabulas et nugas potius, quàm verba Dei ad ipsorum salutem facientia auditurum, docet.*

Nicolaus Pavli Bran'zonius Arh.

[Under Navnet har Biskoppen tilføjet: *vocatus ad succedend. in officio Dn. Nicol. Torup de Skioldelev*].

og var af denne bleven valgt til Hr. Niels Thorrops fremtidige Efterfølger. Da alt saaledes var i Orden, blev han den 4de August ordineret af Biskoppen, og tiltraadte saa Embedet snart efter. Endnu skal det bemærkes, at han den 11te Juni 1620 ægtede den gamle Provsts 16aarige Datter, Karen, og dermed have vi maaske berørt det, der ved Siden af andre gode Egenskaber hos den unge Mand, har været det mest afgjørende, da Valget traf ham ved Besættelsen af et af de største Kald i Aarhus Stift. Det havde maaske ligget nærmere for Provsten at ønske sin Søn Hans, der var en ualmindelig dygtig Academicus, til Efterfølger. Men ved Forordningen af 10de August 1597 var der lagt Præsterne svære Forhindringer i Vejen med Hensyn til at faa deres Sønner til Kapellaner og Efterfølgere ¹⁾. Ganske vist gjaldt Forbudet ogsaa Svigersønner. Men naar vedkommende var valgt, inden han — idetmindste offentlig — var bekjendt som vordende Svigersøn, synes den gejstlige Øvrighed, i hvis Smag den nævnte Forordning neppe nogensinde var falden, at have lukket Øjnene for, at der ganske vist efter Forordningens strænge Ordlyd kunde rejses Indvendinger. Nok er det, at den unge Mand her, som det synes, faktisk strax kom til at fungere som Sognepræst og efter sit Giftermaal ogsaa overtog Præstegaarden, medens Svigerfaderen væsentlig synes at have indskrænket sig til Provsteforretningerne, der ikke kunde være meget omfattende i det lille, kun af tre Pastorater bestaaende Sabro Herred, og forøvrigt er gaaet paa Aftægt hos Svigersønnen, idet en vis Del af Embedets Indtægter er bleven ham forbeholdt, saa længe han levede.

Ville vi spørge, hvorledes Niels Povlsen Br. var udrustet til Præstegjæringen, da er det ikke saa let at give Svar paa dette Spørgsmaal. Nogle Vink have vi dog i hans haandskrevne Optegnelser i Univ. Bibl., Addit. 33, 8vo,

¹⁾ Ny kirkehist. Saml. V, 43.

hvoraf man ser, at han med Flid har indsamlet adskilligt brugbart Stof, f. Ex. med Hensyn til den alvorlige Formaning, som efter den Tids Skik skulde lyde i Kirken to Gange om Aaret (Advent og Palmesøndag) til de ubodfærdige, om at de skulde afholde sig fra Nadverens Sakramente, indtil de havde omvendt sig¹⁾; ligeledes Stof til en Række bibelske Betragtninger over Ægtestanden, tjenlige ved Brudevielser; Samling af Exempler, hentede især fra Bibelen, paa de Straffe, hvormed Utugtssynder hjemsoeges, o. lign. — I Aaret 1622 holdt Biskop Jens Gødesen Visitats i Sabro Kirke. Om den kirkelige Handlings Gang vide vi vel intet nærmere, derimod have vi saa meget desto speciellere Efterretninger om Visitatsmaaltidet i Skjoldelev Præstegaard, ved hvilket adskillige af Nabopræsterne og andre vare tilstede. Hr. Niels Povlsen Br.'s omhyggelige Optegnelser sætte os nemlig i Stand til at oplyse, hvorledes Gjæsterne bleve trakterede; »det Randersøl i Kande« var i rigeligt Maal tilstede tilligemed den gode jyske Mjød, men af Rinskvind gaves der kun omtrent et Glas til Mands. Efter Maaltidet holdt Værten en vel stiliseret latinsk »Gratiarum actio ad convivas« om Dagens aandelige og legemlige Bispisning, hvilken Tale vi skulde have meddelt, dersom vi ikke havde nogen Mistanke om, at de fleste Læsere hellere skjænkede Hr. Niels Br. hans vel valgte Ord, end de vilde »bryde deres Hoved med Latinen«. Slige formulærmæssige Taksigelser til Gjæsterne med Bevidnelse af Værtens og Værtindens Beredvillighed »til at vise Gjentjeneste, naar de derom blive anmodede, og deres Skjæbne det formaar«, hvilke endnu jevnlig høres ved Bøndernes Gilder, vare den Gang Skik blandt de højere Stænder, og hvor Hædersgjæsterne vare studerede Mænd, maatte Talen være paa Latin, selv om Flertallet af de andre tilstedeværende ikke forstod noget deraf. Niels

¹⁾ Efter et Skrift af M. Niels Lavritsen Arctander, Biskop i Viborg, de excommunicatione.

Brantzons Optegnelser indeholde da ikke blot ovenomtalte Taksigelse til Gjæsterne ved Bispevisitatsen, men ogsaa Prøver af lignende latinske Taksigelser baade ved Brylluper og Begravelser. Lad Omtalen af disse Prøver paa den gjæstfri Familiefaders Veltalenhed da være Overgangen til de Familiebegivenheder i Skjoldelev Præstegaard, som have været nærmeste Anledning til, at vi have gjort hin Præstegaard med dens Beboere til Gjenstand for dette lille Studie.

Aaret efter de unge Præstefolks Bryllup fødes deres første Barn, en Datter. Men det gaar her som i saa mange Familier, at det første Barn beholde Forældrene ikke. Bedrøvede staa de ved den lille Piges Kiste; hun var endnu deres eneste. Dog snart smiler atter Livshaab til dem. Faderen, som nu af Erfaring kjender Forholdenes Alvor, indskriver i sin lille Bog, der siden skal fyldes med saa mange Antegnelser om glædelige og sørgelige Familiebegivenheder, følgende Bønner:

Precatio Mariti pro uxore gravida.

O almægtige, evige Gud og barmhjærtige Fader, du som haver skabt al Ting, du som naadeligen har velsignet Mand og Kvinde, og sagt: Værer frugtsommelige og formerer eder! Og saa haver du gjort alle gudfrygtige Kvinders Barnefødsel til et helligt Kors ved din kjære Søn Jesum Christum, som naadeligen haver forløst os fra Lovens Forbandelse og Synden. Jeg beder dig, o naadige Fader, Herre og Gud, at du naadeligen vilde som din egen Gjerning opholde og bevare den Livsfrugt, med hvilken du haver min Hustru velsignet, og ikke lade den fordærves udi Fødselen, men naadelig den udi rette Tid med Glæde forløse ved Jesum Christum, din Søn, vor Herre. Amen!

Alia.

Almægtige, barmhjærtige Gud, vor Herres og Frelseres Jesu Christi Fader, du haver paalagt alle Kvinder dette Kors, at de skulle med Kummer føde deres Børn til Verden. Saa beder jeg dig, o barmhjærtige Fader, at du vilde udi saadant

Kors og Kummer give min Hustru Styrke og Kraft, og udi ret bekvemmelig Tid hende naadelig forløse og med en naadelig Fødsel velsigne, for dit hellige Navns Æres Skyld. Amen!

Endelig kommer det med ængstelig Forventning imødesete Øjeblik. En Søn fødes, og Glæden er stor. Barnet hjemmedøbes af en Nabopræst en Dagstid eller to efter Fødselen; thi i de Tider døber en Fader ikke selv sit Barn, naar ikke den højeste Nød udkræver det. Det hjemmedøbes, ikke fordi det er sygt, men fordi Loven byder, at Barnet skal døbes inden otte Dage efter Fødselen. Forældrenes Ønske er det imidlertid, at Venner og Frænder i en vid Kreds skulle dele deres Glæde, og dertil kræves Forberedelser, som ingenlunde kunne fuldendes i de otte Dage. Moderen maa jo ogsaa først paa Benene igjen. Endelig kan Dagen, da Barnet skal i Kirke, bestemmes; det er altid en Søndag. Husfaderen kører til Aarhus for at gjøre Indkjøb. Godt Øl, Mjød og Vin (det sidste dog kun i smaa Kvantiteter) maa der frem for alt til. Glas laanes hos Kjøbmanden, mod at de ituslaaede betales, og sædvanlig faar han Halvdelen afsat. Mange Slags Krydderier er der Brug for, men kun et Pund Sukker, eller to — ventelig til at søde den syrlige Vin — thi til The og Kaffe behøver man ikke denne Artikel, efter som disse vor Tids Nødvendighedsgjenstande endnu ikke kjendtes i Skjoldlev Præstegaard i det Tidsrum (1620—78), hvorfra Optegnelser foreligger. Tobak (gult og sort Thuback) med de tilhørende Kridtpiber forekommer først fra Aaret 1664 som en Bestanddel af Beværtningen ved festlige Lejligheder. — Imidlertid strømme Gaver af Fødevarer ind fra Sognet og Omegnen. Herregaardsfolkene i Pastoratet sende Raadyr, Harer, Stegegrise m. m.; beslægtede Præstefamilier sende Kalkuner¹⁾ og andre gode Sager,

¹⁾ I Anledning af et Foredrag, som Prof. Edv. Erslev for nylig har holdt i det geografiske Selskab om Kalkuner, kan bemærkes, at Kalkunavlens i Midten af det 17de Aarh. synes at have været almindeligere her i Landet end nu til Dags.

Bønderne møde med Æg, Høns, Smør, Lam og »Bøster«. Kokken fra Skanderborg eller Kokkekønen fra Aarhus have travlt med at tillav alle disse Herligheder. Saa kommer da den bestemte Dag. Nabopræsten, som døbte Barnet (»Døbefaderen«), møder atter for at »læse over det« i Kirken; en stor Skare Faddere og andre indbudte Gjæster indfinde sig; hvem der ikke kan møde selv, sender en af sine nærmeste i sit Sted, i ethvert Tilfælde fremskikker han sin Faddergave. Lensmanden fra Skanderborg er indbudt; nogle af Omegnens adelige — særlig fra Herregaardene i Pastoratet, Lyngballe og Ristrup — en stor Mængde Præster, Kjøbmænd og andre Borgere fra Aarhus, en Del af Sognets mest ansete Bønder med deres Koner, Ridefogder og andre bestøvlede Herrer fra Nabolaget give Møde. Fremfor alt gjælder det om at faa Familien samlet, og dennes Medlemmer udeblive nødig, selv om de have en lang Vej at færdes. Der bliver spist og drukket rundelig, 10 Tønder Øl kan knap forslaa, og det skulde være underligt, om ikke en eller anden, maaske endog hæderlig og vellærd Hr. Peder eller Hr. Jens, fik sig »et godt Rus« at kjøre hjem med. Men hvorledes det end gaar, maa hver af Gjæsterne frem med sin Faddergave — gjerne en eller to Daler — som den forsynlige Husfader nøjagtig fører til Bogs. Undertiden løber Summen op til saa meget, at hans direkte Udlæg til Gildet rigelig kunne være dækkede ¹⁾.

Det er dog ikke ved ethvert af de saa jevnlige indfaldende Barseler i Skjoldelev Præstegaard, at det gaar saa flot til. En svær Tid indtræder med den kejserlige Krig, da fjendtlige Tropper 1627—28 besatte Jylland. Hvilken

¹⁾ For en Sikkerheds Skyld bemærkes, at alle de ovenanførte Træk ikke gjælde noget enkelt bestemt af de talrige Barseler, som forefaldt i Skjoldelev Præstegaard, og navnlig ikke det ved den ældste Søns Daab, der var i større Tarvelighed. Men det er det samlede Indtryk af Forholdene i denne Retning i hele Tidsrummet.

Skjæbne Præstegaarden i Skjolddelev har været underkastet i denne Tid, vide vi vel intet nærmere om; men at Tiderne have været haarde, ses deraf, at et Barn, som fødes i Præstegaarden i Aaret 1628, kirkedøbes Søndagen efter Fødselen, og Barselet er i al Tarvelighed med nogle faa Faddere fra den nærmeste Kreds. Men der kommer atter Fred i Landet og dermed bedre Tider. Præstefamilien forøges stadig; tilsidst er der syv Sønner og to Døtre. Præsten ser med Alvor paa sin store Flok, og i sin lille Bog, der bærer Vidne om, hvorledes Sorg og Glæde de vandre tilhobe, nedskriver han følgende Bøn:

O Herre, naadige Gud og trofaste Fader, vis mig og min Hustru og Børn i denne Dag og altid dine Veje, styr vores Gang, Hjærte, Sind og Tanker efter dit hellige Bud, Vilje og Behagelighed, paa det Synden eller nogen Ulykke skal ikke faa Magt eller regjere over os. Før vores Trin i dine Fodspor, paa det at vore Fjed ikke skulle afvige fra Sandheds Vej. Bevar mig, min kjære Hustru, Børn og ganske Hus og Folk for al Ulykke og Skade. Lad dine hellige Engle, de himmelske Drabanter og Livsvægttere, altid vaage over os, bevar os fra Synd, Sorg og al Ulykke og skadelig Tilfald. Bønhør mig, naadige Fader, ved din kjære Søn Jesum Christum, qvi tecum vivit et regnat per omnia secula seculorum. Amen ¹⁾.

Da det sidste Barn fødtes (1644), saa' det atter svært ud for Præstefamilien i Skjolddelev; thi fjendtlige Tropper hærjede Jylland, der nu som altid »sad næst og værst ved Gryden«. Men ogsaa denne Tid blev gennemgaaet ved Guds Beskjærmelse. Det første Stadium i Familielivet, som vi kunne kalde Barslernes Tid, er tilbagelagt. Saa gaar

¹⁾ Af en anden lignende Bøn er kun Slutningen bevaret, da nogle Blade ere gaaede tabt: [Herre, beskjærm mig, at] jeg ikke falder i grove Synder imod min Samvittighed. Bevar mig, min Hustru, Børn og ganske Hus fra Synd og al Ulykke, for dit hellige Navns Lov og Ære Skyld, Amen.

der nogle Aar. Da mærke vi, at »Ungerne blive flygge«. Sønnerne forlade Hjemmet. I Aaret 1647 drage de to ældste Sønner, Hans og Povl, fra Aarhus Skole til Universitetet. To yngre, Peder Nielsen og Peder Pedersen, indtræde i deres Plads i Skolen, og Niels, som ikke er oplagt til Studeringer, gaar til Norge. Kun den lille treaarige Jens er nu hjemme, og saa de to Døtre, Anne og Gertrud. Men Anne er allerede en voxen Pige, og snart begynder det andet Hovedstadium i Familielivet, Bryllupernes Tid.

Et Bryllup havde der forresten været nogle Aar tidligere (1641) i Præstegaarden, da Præstekonens eneste Søster var bleven gift derfra. Efter sin Faders, den gamle Provsts, Død (1625) blev hun, som det synes, hos Moderen, der blev boende i Præstegaarden og først døde 1649. Ventelig har hun tillige gaaet Søsteren til Haande ved Børnenes Pleje; og Moster Anne har sagtens været en vigtig Person i Huset. Hun var ikke bleven gift i den Alder, hvori Kvindernes Ægteskab i hin Tid sædvanlig foregik, nemlig før det 20de Aar, og nu var hun snart bleven 30 Aar gammel. Saa blev det ikke forsmaaet, da en anseelig Bonde der fra Pastoratet tilbød hende sin Haand. Men fordi hun saaledes ligesom traadte et Skridt nedad Standsstigen, skulde det dog ingeniunde mærkes ved Bryllupet. Man skyldte hende, at hendes »Bryllupskost« i alle Maader skulde være hæderlig, og det blev den. Den »store Stud« blev slagtet, 13 Lam, 21 Gjæs, 4 fede Svin, 1 Kalv, 5 Kalkuner, 11 Harer og utallige Høns maatte lade deres Liv, 16 Gjedder og 40 Brasen maatte Søerne levere, og 24 Flæskebøster maatte frem fra Røgkammeret. En hel Side Flæsk blev alene anvendt til at spække med. Ti Tønder Aarhusøl og 6 Tønder af Præstens eget, samt 11 Kander Vin blev holdt rede for at bringe »1 Tønde Kringler og Hvedebrød«, samt 24 Hvedekager til at glide glat ned. Efter dette tør man vel nok antage, at de 61 Gjæster, som frembar deres »Brude-

skjænk«, ikke gik sultne eller tørstige fra Bords, selv om Bryllupsgildet, som det er at antage, har varet »tre hellige Dage til Ende«. Forøvrigt er det rimeligt, at de fattige i Præstegaardens nærmeste Omegn ogsaa have nydt godt af den store Overflødighed, efter den smukke Skik, som endnu er gængs ved Bøndernes Gilder, i alt Fald paa mange Steder her i Landet.

Skjønt det maatte synes, at der ikke godt kunde lægges noget til Festligheden, med mindre den Tids lidet yndede, men vistnok ret fornødne Luxusforordninger skulde overtrædes paa en alt for iøjnefaldende Maade, saa lader det dog til, at da Præstens egen Datter, Anne, 1650 havde Bryllup med den unge Præst i Borum, Hr. Michel Lambertsen, havde Gildet, om muligt, en endnu festligere Karakter, navnlig ogsaa ved de ret talrige adelige Gjæster og de endnu rigeligere Brudegaver. Ved denne Lejlighed lære vi det Udstyr at kjende, som en Præst midt i det 17de Aarhundrede — men rigtignok i et af de større Kald — kunde medgive sin Datter. Det var ikke Luxusgjenstande, men desto flere nyttige og værdifulde Ting, navnlig en god Besætning til Borum Præstegaard af Heste, Køer og »færdige Øxne«, Sengeklæder af Bolster og Olmerdug, samt Bænkedyner, et Par ny Æskeskiver til Borde — Stole forekomme ikke —, en Seng med Himmel over, en ny ege, jernbunden, malet Kiste, Tinfade og Tintallerkener — Porcellæn omtales ikke, saa lidt som Knive og Gafler —, et Par ny, store Messingstager og andet Kobber- og Messingtøj. Brudens Garderobe var ikke stor, men hvad der nævnes var solidt og kostbart: En Klædeskaabe til 33 Daler; en sort Grofgrins Klædning, hvortil Tøjet alene kostede 26 Daler, Skrædderløn, Dræt, Silke, Lærred, Kammerdug og Kniplinger dertil 20 Daler; et rødt Kirseye Skjørt 12 Daler. Disse tre Klædningsstykker kostede altsaa tilsammen 91 Dlr. paa en Tid, da en Tønde Byg kun kostede lidt over 2 Daler, og da en stor Stud vurderedes til 8 Daler.

Selvfølgelig har Præstefamilien ogsaa ved denne Lejlighed faaet rigelig »Send« til Hjælp ved Gjæsternes Bævertning. Da nogle Blade mangle i Optegnelserne, kunne vi dog ikke levere nærmere Oplysninger i saa Henseende. Men selv om det efter vore Forhold har været meget betydeligt, hvad var det dog imod de overdaadige Gaver, som sendtes Biskoppen i Aarhus, D. Jakob Matthiesen, da han et Par Aar efter gjorde sin Datters Bryllup¹⁾!

Aaret efter det ovenomtalte Bryllup i Skjøldelev Præstegaard var Husets ældste Søn, Hans Nielsen Br., allerede saa vidt, at han blev succederende Sognepræst i det nærliggende Trige og Ølsted²⁾, og et Par Aar senere (1654) blev den anden Søn, Povl Nielsen Br., succederende Præst i Vinding, Bryrup og Vrads, der laa længere borte fra Hjemmet, men dog indenfor Stiftet. Faderen selv, Hr. Niels Povlsen Brantzon, var siden 1640 Provst i Sabro Herred.

To besværlige Krigstider havde Familien i Skjøldelev gennemgaaet, men den sidste og haardeste stod tilbage, og dermed komme vi ogsaa til det tredie og sidste Stadium i Familielivet, Begravelsernes Tid.

Hvad ondt Præsten og hans Familie har gennemgaaet 1657 og de følgende Aar, da først de svenske Hære og siden de endnu strengere Gjæster, de allierede Magters Tropper, særlig de raa og vilde Polakker, oversvømmede Jylland, derom kunne vi ikke fortælle noget, da de fore-

¹⁾ Til denne Fest fremsendtes nemlig af Adelspersoner og Præster i Stiftet følgende: 4 Hjorte, 16 Raadyr, 42 Harer, en ung Kvie, 22 Kalve, 62 Lam, 14 Grise, 1 Vildgaas, 2 Urhøns, 92 kalkunske Høns og Haner, 24 Gjæs, 37 Høns, 64 Duer, 8 Lax, 64 Brasen, 105 Gjedder, 30 Karper, 2380 Karusser, 60 Aborrer, 4950 Æg, henved 2 Tønder forsk Smør, 3½ Tønde fint Mel og 2 Tønder Samsing Øl. (Danske Mag. I, 224).

²⁾ Han kan ikke, som Wiberg formoder (Præstehist. III, 373) have været personel Kapellan før 1651, thi endnu i den første Del af dette Aar forekommer han som Fadder og uordineret i Ladding Kirkebog.

liggende Optegnelser ikke dvæle ved disse Forhold ¹⁾; men saa meget er vist, at Husmoderens Kræfter udtømtes under disse sørgelige Forhold, som ikke syntes at ville tage nogen Ende. Ved Juletid 1658 stedtes hun til Jorde i Sabro Kirke, der, skjønt den ikke var den, som laa nærmest ved Præstegaarden, dog synes at have været betragtet som Pastoratets Hovedkirke, maaske fordi den var gammel »Herredskirke«. En Begravelse, særlig af en af Familiens Hovedpersoner, var ellers i den Tid forbunden med stor Højtidelighed og tilsvarende Begravelsesgilde; men under de forhaandenværende trange Forhold maatte det ske i større Tarvelighed. Dog blev det en »hæderlig« Begravelse, hvor baade Ligdragten og Ligkistens Udstyring var sømmelig, og hvor Beværtningen af Ligfølget var bedre, end man skulde tro, den kunde tilvejebringes under de vanskelige Tidsforhold, da der nemlig baade var Kalkuner, Harer, Gjæs, Grise, Høns, Flæskebøster, saltgrøn Groffenbrad og ferske Gjedder fra Brabrand Sø paa Bordet; selv Vin manglede ikke ganske, ligesaa lidt som de talrige, den Gang brugelige Krydderier.

Kort efter at Krigen med Sverig var begyndt, blev Hr. Niels Povlsen Brandtzons fjerde Søn, Peder Nielsen, i en Alder af 21 Aar immatrikuleret ved Kjøbenhavns Universitet den 10de September 1657. De følgende Aar vare kun lidet gunstige for Studeringer, alligevel var han kommen saa vidt, at han den 13de Maj 1661 kunde blive ordineret til sin Faders Medtjener og Efterfølger. En anden glædelig Begivenhed fulgte snart efter, nemlig at Præstens yngste Datter, Gertrud, den 6te Oktober samme Aar havde Bryllup med Hr. Niels Mogensen, en ung Mand, der for ikke længe siden var bleven Præst i det nærliggende Todbjerg og Mejlby. Af Hr. Niels Brandtzons øvrige Børn var Peder (Pedersen), der forøvrigt ligesom

¹⁾ Af Kirkebogen ses, at der i disse Aar døde mindst dobbelt saa mange Mennesker som sædvanlig i Ladding Sogn.

den ovennævnte Broder sædvanlig blot kaldtes Peder Nielsen, formodentlig allerede Kjøbmand i Aarhus, og som det synes i en god Virksomhed; hans yngre Broder Casper traadte, saa vidt man kan se, i hans Spor. I alt Fald døde han som Borger i Aarhus. Ogsaa den yngste af de syv Brødre, Jens, opholdt sig en Tid i Aarhus; men om han tænkte paa at gaa til Handelen eller til noget andet, vide vi ikke.

Saaledes havde Hr. Niels Povlsen Brandtzon den Glæde at se næsten alle sine Børns Fremtid sikret, inden han gik herfra. Han døde den 9de April 1664 i en Alder af lidt over 69 Aar. Hans Herredsbroder, Hr. Søren Madsen Ørsted i Lyngaa, der blev hans Efterfølger i Provsteembedet, holdt Ligtalen over ham. At Begravelsen for øvrigt i alle Maader var hæderlig, overbevises vi om ved at kaste et Blik paa Listen over Indkjøbene til Ligkisten, Ligdragten og til Beværtningen af Ligfølget, skjønt det forøvrigt neppe er tvivlsomt, at Familiens Evne har lidt betydelig ved den haarde og langvarige Krig, der fulgtes af strænge Skattepaalæg paa enhver af Livets Fornødenheder, ikke at tale om paa alt, hvad der kunde kaldes Luxus. Det var en ulystelig Tid, der oprandt med den ny Enevælde, en Tid, hvis materielle og aandelige Livsvilkaar vare lige lidet tiltalende. Gamle Hr. Niels Brandtzon maatte være glad, at han fik Lov at lukke sine Øjne. Der var ikke meget godt i Vente.

Tiden standser dog ikke, selv om dens Hjul gaar trangt. En ny Slægt begynder sin Løbebane i Skjoldelev Præstegaard. Vi skulle dog ikke her følge den paa dens Vej. Ogsaa den blomstrer, sætter Frugt, ældes og dør. Det er det samme, og dog ikke det samme. Thi ethvert Menneskeliv bærer i sig ny Kræfter og ny Muligheder. Kilden, der er af Evighed, udtørres ikke.

Første Række af Optegnelser fra Skjolddelev Præstegaard ¹⁾.

Indførte i et Exemplar af *Calendarium Historicum conscriptum a Paulo Ebero, Witebergæ 1579* (Ny kgl. Saml. 1212 c. 4to). Paa Titelbladet er skrevet: *Nicolaus S. Thorropius, og derunder: Ab hujus obitu possidet Nicol. Pavli Brantzonius, Anno salutis restavrata 1625.*

1. *Optegnelser af Hr. Niels Sørensen Torup (Thorropius).*

1594, 12. August, blev min Søn, Hans Nielsen, født.

1596, 30. Juni, blev min Søn, Søren Nielsen, født.

Han døde den 31. Maj 1597.

1597, 12. April, hensov min kjære Moder, Gertrud Sørensdatter, i Jesu Christi Tro.

1598, 28. Maj, blev min Datter, Karen Nielsdatter, født. Hun døde af Pest den 18. August 1602.

1600, 2. November, blev min Søn, Peder Nielsen, født. Han døde af Pest den 31. August 1602.

1603, 15. Juli, blev min Datter, Karen Nielsdatter, født.

1604, 10. November, udfriedes af dette Livs besværlige Fængsel velb. Movrits Stygge til Holbækgård, en Mand, som jeg skylder stor Taknæmmelighed.

Te tenet avla nitens, nos læbrymosa domus.

1606, 11. Januar, blev min Datter, Gertrud Nielsdatter, født. Hun døde Paaskeaften samme Aar.

1608, 11. Januar, blev min Søn, Jens Nielsen, født; han døde den 5. September 1609.

1611, 25. Juli blev min Datter, Anne Nielsdatter, født.

1614, 10. Maj, drog min Søn, Hans Nielsen Thorrop, til Kjøbenhavn for at studere ved Universitetet. Han var da 20 Aar mindre end 14 Uger. Herren ledsage ham og give Lykke til hans Studeringer.

1614, 14. Maj, blev min Søn, Hans N. Thorrop, immatrikuleret ved Kjøbenhavns Universitet af dets Rektor, Professor og Dr. theol. Kort Aslaksen.

¹⁾ Alle Optegnelserne af denne Række ere paa Latin, hvilket her gjængives paa Dansk.

1614, 21. Maj, kom min Søn, Hans N. Th., i Kost ved Professor M. Jesper Rasmussen Brochmands Bord. Han skal betale 1 Daler om Ugen for Kosten.

1617, 3. August, rejste min Søn, Hans Nielsen Thorrop, fra Kjøbenhavn til Giessen i Hessen for at studere videre. Gud give Lykke til hans Foretagende¹⁾.

— 27. September, blev Aarhus Kapitels Understøttelse, 30 Current-Dalere, tildelt min Søn, Hans N. Thorrop, som da studerede (artium bonarum studiosus) i Giessen i Hessen.

1618, 23. August, begav min Søn, Hans Nielsen Thorrop, sig fra Kjøbenhavn til Tydskland for sine Studeringers Skyld.

— 6. September, kom min Søn til Giessen i Hessen. Gud give ham god Fremgang.

1619, 29. April, drog min Søn, Hans Thorrop, fra Kolding til Giessen i Hessen som Lærer for Christoffer og Axel Juel, Sønner af ærl. og velb. Hr. Iver Juel, Danmarks Riges Raad²⁾.

1619, 4. August, blev Hr. Niels Povlsen B. fra Aarhus indviet til det hellige Præsteembede³⁾.

¹⁾ Nedenunder er med samme Haand skrevet: Hæc referenda in 23. Augusti. Men hvad der findes under denne Dag, er fra Aaret 1618.

²⁾ I Acta Consist. 29. Novbr. 1620 læses: »Blev bevilget, at Hans Nielsen Torupius, som er Stipendium regium begjærendis, maa det bekomme, dog saa at han tilforn tager Gradum magisterii og giver sin Obligation [om kun at studere ved lutherske Universiteter og ikke tage nogen Grad udenlands] til Universitetet«. Smst. 11. August 1621: »Blev talet om Stipendio regio, og at nogle Studiosi have erbødet sig at disputere pro eodem stipendio obtinendo. Og blev berøttet, at Johannes Nicolai Toropius er commenderet af Cancellario«. Smst. 25. August 1621: »Magn. Dn. Cancellarius haver givet sit Samtykke, at Johannes Nicolai Toropius maa bekomme Stipendium Regium, enddog han ikke hjemkaldes at disputere, efterdi Stipendium er hannem tilsagt, førend den ny Constitution om saadan Disputats at holde er given, endog (ø: desuden) fordi han tilforn har disputeret«.

³⁾ Jvfr. Kirkehist. Saml. 3. R. II, 759.

[1623, 4. April. „Thorropius senior“ i Skjolddelev ¹⁾ skriver til Biskop Jens Gædesen i Aarhus, at han efter det givne Paalæg med Flid har eftersøgt Oldsager i sine Sogne, men uden at finde saadanne. Forøvrigt beklager han smertelig Tabet af sin eneste Søn (den fornævnte Hans Nielsen), hans Alderdoms Kjep og Støttstav, hans Øjnes Lys og hans Fremtids Haab ²⁾].

1624, 7. Februar, blev min yngste Datter, Anne, første Gang delagtiggjort i Jesu Christi Legems og Blods Sakramente ³⁾. Gud give Lykke og Velsignelse, Amen.

1624, 20. Marts, fødte min Datter Karen et velskabt Drengbarn, som fik Navnet Hans Nielsen. Vor Herre Jesus Christus bevare ham. Han blev samme Dag indpodet i Christus ved den hellige Daab.

2. Hr. Niels Povlsen Brantzons Optegnelser.

1595, mellem 9. og 10. Marts, blev jeg, Niels Povlsen Brantzon, født i Aarhus af hæderlig Forældre; min Fader var Povl Pedersen Brantzon, min Moder Anne Nielsdatter.

1602, i hvilket Aar min Fader døde, begyndte jeg at besøge min Fødebys Kathedralskole og blev i den til 1616 under følgende ærværdige, berømmelige og lærde Skolemestere: Hr. Mag. Peder Olufsen, Hr. Mag. Jens Lavritsen Sevften, Hr. Christen Lavritsen Bording, da Licentiat i Medicinen, og Hr. Mag. Jens Jakobsen Krog.

1616 afgik jeg til Kjøbenhavns Universitet, hvor jeg kom i Kost hos M. Hans Jensen Alanus, Prof. logicæ.

¹⁾ I Danske Saml. 2. R. VI, 160 er der givet en kort Notits om dette Brev efter Originalen i Gl. kgl. Saml. 739 Fol., men det er der urigtig henført til Skjold i Bjerger Herred.

²⁾ Orbatus sum fillo meo unico, baculo senectutis meæ, lumine oculorum meorum, spe posteritatis meæ, paternæ charitatis segete ac materla, cuius memoriam vix unquam deponere possum.

³⁾ Hun var da 12 $\frac{1}{2}$ Aar. Ved Midten af det syttende Aarhundrede synes — i alt Fald i Kjøbenhavn — Tiden omkring Fjortenaarsalderen at have været den sædvanlige for Børns første Altergang, se Personalhist. Tidsskr. II, 155 ff.

1618 tog jeg Baccalaurgraden under den berømmelige Mand Hr. Mag. Christen Lombergs Decanat.

Senere hen i samme Aar begav jeg mig til Vittenberg, hvor jeg tilbragte et Semester og nogle Maaneder, efter at jeg forud havde beset adskillige Akademier, Gymnasier og Byer i Tydskland.

1619 blev jeg hjemkaldt til Fædrelandet af hænd. og vell. Hr. Niels Sørensen Thorrop, for at jeg skulde være hans Medtjener i Præsteembedet. Samme Aar, 8. Søndag efter Trinitatis, overgave Sognefolkene i Ladding, Sabro og Forrup deres Sjæle til min Omsorg og Varetægt¹⁾. Den 4. August blev jeg præsteviet, og den 13. Sønd. eft. Trin. sang jeg min første Messe i Sabro og Forrup Kirker.

1620, Trinitatis Søndag, havde jeg Bryllup²⁾.

1640, 23. Januar, blev jeg i Ladding Kirke beskikket til Provst i Sabro Herred af den berømmelige Mand Hr. Doctor Morten Madsen, Biskop i Aarhus. Ved denne Lejlighed vare Hr. Christen Henriksen fra Lyngaa og Hr. Niels Henriksen fra Vitten tilstede.

1642, 24. Maj, Kl. 9 om Formiddagen, blev Domkirkens Taarn i Aarhus ramt af Lynet og lagt i Aske.

1653, 5. Marts, døde Hr. Lavrits Hansen Trige, Præst i Karlby. Begravet den 11. Marts.

1657, 10. September, blev Peder, Søn af Hr. Niels Povlsen Brantzou, Præst i Ladding, Sabro og Forrup, indskreven i de akademiske Borgeres Tal i Kjøbenhavn. Universitetets Rektor var Professor og Dr. med. Christen Ostfeld, Decanus var Professor eloqv. Mag. Bartholinus. Til Privatpræceptor fik han Mag. Rasmus Vinding, Professor i det græske Sprog.

1658, 12. December, døde Karen Nielsdatter, Hr. Niels Povlsen Br.'s Hustru, i sin Alders 55de Aar. Hun blev den 20 Decbr. begravet i Sabro Kirke.

¹⁾ D. e. han blev af Menigheden valgt til succederende Præst.

²⁾ I Kirkebogen: 1620 Dom. Trin. (11. Juni) blev Hr. Niels Povlsen i Skjoldelev og Karen Nielsdatter copulerede udi Ladding Kirke af hænd. og højlerde Mand M. Christen Nielsen Foss, Kannik i Aarhus.

3. Hr. Peder Nielsen Brantzons Optegnelser.

1664, 9. Februar, jordedes Sidsel Andersdatter¹⁾, Konrektor i Aarhus Mag. Hans Rhodes Hustru.

1664, 22. Marts, jordedes Mag. Hans Enevoldsen (Brochmand), Biskop i Aarhus. Mag. Hans Rhuman holdt Ligprædiken over Zach. 3, 1—6.

1664, 9. April, døde Hr. Niels Povlsen Brandt, Præst i Ladding, Sabro og Forrup, Provst i Sabro Herred, i sin Alders 69de Aar.

1670, 7. Februar, blev Hr. Rasmus Rytter i Skjødstrup begravet. Dr. Erik Grave holdt Ligprædiken over 1 Pet. 5, 2. Indgang: 2 Kor. 1, 14.

1674, 6. Juni, døde Hr. Carl Nielsen Friis, Præst i Borum.

1675, 10. Juli, Kl. 6 om Eftermiddagen, døde Mogens Friis, Greve til Frisenborg.

1680, 22. Juni, døde Gertrud Hansdatter, Hr. Hans (Nielsen) Brantzons Hustru, i sin Alders 66de Aar. Hun blev begravet den 4. Juli i Trige Kirke²⁾.

1682, 21. August, døde Dr. Johannes Lassenius, Præst ved Petri Kirke i Kjøbenhavn.

1683, 5. Juli, døde Hr. Povl Nielsen Brandt, Præst for Vinding, Vrads og Bryrup Menigheder, i sin Alders 57de Aar.

1688, 14. Juli, døde Niels Nielsen Brandt, Borger i Strømsø i Norge.

¹⁾ Hun har ventelig været en Søster til Hr. Povl Nielsen Brantzons Hustru i Vinding, Bryrup og Vrads, og Datter af den forrige Præst smst., Hr. Anders Nielsen Svejstrup.

²⁾ Hun var vistnok en Datter af hendes Mands Forgjænger i Trige Præstekald, Hr. Hans Jensen (Smidstrup). Efter hendes Død blev Hr. Hans Nielsen Brantzon anden Gang gift med Dorothea Andersdatter Vinding, sikkert en Datter af den fhv. Præst i Vinding, Bryrup og Vrads, Hr. Anders Nielsen Svejstrup, og Søster til hans Broders, Hr. Povl Nielsen Brantzons, Hustru, Anne Andersdatter, og til de nedenauførte Præster, Hr. Christen Andersen Vinding i Haasum og Hr. Jens Andersen Vinding i Hjortshøj.

1692, 8. April, Kl. 10 om Formiddagen døde Hr. Hans Nielsen Brandt, Præst i Trige og Ølsted og Provst i Vester-Lisbjerg Herred, i sit 69de Aar.

1695, 26. Maj, døde Casper Nielsen Brandt, Borger i Aarhus, i sin Alders 55de Aar. Han blev begravet i Domkirken den 3. Juni.

4. *Optegnelser med en ubekjendt Haand.*

1697, 19. April, døde Hr. Christen Andersen Vinding, Præst i Haasum og Ramsing Menigheder, i sin Alders 44de Aar.

1702, 14. Juli, døde Hr. Niels Christ. Bøg, Præst i Fjellerup og Glæsborg, Provst i Nørre Herred, i sin Alders 81de Aar.

1703, 16. Marts, døde Mag. Henrik Blichfeld, Præst ved Frue Kirke i Aarhus og Provst i Ning Herred, i sin Alders 72de Aar.

1708, 8. September, døde Barbara Lavritsdatter, Hr. Henrik Lavritsens Hustru, i Sejling, i sin Alders 66de Aar.

1718, 10. Maj, jordedes Hr. Jens Andersen Vinding, Præst i Hjortshøj, Eggo og Elev, og Provst i Øster-Lisbjerg Herred, i sin Alders 71de Aar.

Anden Række af Optegnelser fra Skjolddelev Præstegaard.

Hdskr. i Univ. Bibl., Addit. 133. 8vo¹⁾, enkelte Steder suppleret ved Ladding Sogns ældste Kirkebog.

1. *Hr. Niels Povlsen Brantzons Optegnelser.*

Anno 1621, den 12. Septembr., bleff voris første datter fød hen ved 9 klockslet om Aftenen. Den 14. Septembr.

¹⁾ Et Udtog af dette Hdskr. er tidligere meddelt i O. Wolffs Journal for Politik etc., 1816, III, 27—38, under den besønderlige Titel: •Fortæring, med deres hosføjede Priser, hvilke ere tilgaaede ved fordums danske Gilder•.

bleff hun hjemmedøbt och kaldet Kirsten efter min S. Mormoder Kirsten Mærkis. Gud giffue, hun maatte opouxe och forfremmis efter Christi exempel i Alder och naade hos Gud och mennischen, for sit hellige naffns schyld. Amen. Dominica 17. Trinit. war hun ad kirche. Hendis Faddere: Her Rasmus Rasmussen, Sognepræst vdj Søften. Jens Oussøn i Skiolderleb (osv.).

17. Septembris [1621] expiravit mater mea Anna Nicolai circiter horam sextam matutinam.

Dominica XVII a Trinit. [1621] bleff for^{ne} voris datter Kirstine Nielsdatter publice Gud consecrerit i Ladding Kirche. Fadderer var disse efterfølgende: Her Rasmus i Søften, 3 Mk. slet. Jens Oussøn, 2 Mk. current. Karen Peder Nielssøns, som bar barnet, $\frac{1}{2}$ Dl. in specie (osv.).

Anno M.DC.XXII, den 3. Octobris, visiterit Bispen Sabro Kirche, da haffde ieg til giest disse effterneffndte: M. Jens Giødissøn, Superint., H. Niels Thorrup, Præpos., Hr. Thomes i Lunge¹⁾, H. Gregers i Witthen, H. Christen i Skiffholm, H. Rasmus i Søften, Jens Stissøn och hans hustru, Peder Nielssøn her i byen²⁾, Karen D. Matthis Jacobsøns³⁾ datter. Thil samme gilde haffde ieg indkiøfft, som efterfølger: 1 thønde Randersøl, 8 Kander och 1 pot miød, 1 Kande Rinschvin, 1 færsch ørret och nogle færsche helt (osv. i alt for 14 Dlr. $3\frac{1}{2}$ Mk. 2 Sk.).

Anno 1623, 25 Junii, døde min Datter Kirstin oc blef begrafuet af Her Christen Nielssøn, Sognepræst i Skiulholme. Hendes alder vngeferlig 7 fierding aar.

Anno 1624, 20. Martii, natus est filiulus meus Johannes Nicolai. Samme dag blef hand hiemdøbt af hans Morfader Her Niels Sørenssøn Thorup. Dominica SS. Trinitatis var han udi Kirche. Hans Faddere vare disse efterfølgende: Erlig oc welb. Mand Lavritz Ebbessøn til Thulstrup, Kong. Mayt^e befalingsmand paa Skanderborg, ved hans haandschriffuer Hans Pedersøn fremschicket 1 Krone.

1) D. e. Lyngaa. Hr. Thomas Nielsen døde Aaret efter.

2) Herredsfoged i Sabro Herred.

3) Medicus i Aarhus og Kantor i Kapitlet.

M. Christen Foss i Aarhus frømschicket ved hans Hustru Elizabeth Lauritzdatter, som bar barnet, 1 Krone. M. Christen Hanssøn, Rector scholæ Aarhusiensis, 1 Kr. Ægidius Jenssøn¹⁾ 1 stække guld paa 11 Mk. Min hustrus fader 1 rigs dl. 3 rix mk. H. Christen Henriksøn i Liungaa 2 Kr. H. Peder Olufsøn, Sognepræst i Galten 1 Kr. H. Simon Nielsøn, Medtiener i Galten, $\frac{1}{2}$ Kr. Her Søren Rasmussøn i Borum 1 Rix dl. H. Rasmus Rytter 1 Kr. H. Gregers i Witten 1 Kr. Jens Stigssøn, Raadmand i Aarhus, 1 Rosenobel. Karen Jensdatter H. Christen Nielsøns i Skiuholme (osv.). Summa: Foruden Ægidii schenk kand det beløbe sig udi slet mønt — $64\frac{1}{2}$ daler 13 sk.

Natus est filius meus Pavlus Nicolai Brantzonijs 13 Februarii Anno 1626. Domi meæ baptizatus est a Dn. Erasmo Erasmi Samsing in Søften 14 Febr. — Om min Søns, Povel Nielsøns, bardtzøl, som stod Dominica Reminiscere Anno 1626. Bleff slactet dertil, som efterfølger: Et stort Galtsvin, en liden Stud, 3 giæld lamb, 12 høns. Bleff fordruckit 4 tønder øl, foruden det, kiøresvendene drak. Samme øl var aff Jens Stigsøns och gansche got (osv.). Barnets Faddere vare: Otthe Kruse, som gaff $\frac{1}{2}$ Kr. Her Christen Nielsøn i Skiffholm 1 dl. rix. Her Rasmus Samsing, som haffde tiennisten, 1 Kr. Margret Her Christens i Liungaa $1\frac{1}{2}$ Kr. Jens Stigsøn, Borgemester i Aarhus, 1 Rosenobel (osv.). Summa 40 slette dl. $1\frac{1}{2}$ mk.

Anno 1628 pridie Philippi Jacobi bleff min datter Anne Nielsdatter fød. Neste Søndag dereffter (Jubilate) bleff ved daaben Christo incorporeret i Ladding kirche aff Her Rasmus Rasmussøn Samsing, Sognepræst i Søften. Barnets Faddere vare: Citzel Knudzdatter i Søften, Her Rasmusis Hæstru, som bar barnet (osv.). Aff alle fadderne tillsammans 11 Mk.

Anno 1630, den 25. Septemb., bleff min Søn Niels Nielsøn fød. Ipso die Michaëlis bleff hand hiemmedøbt aff Her Rasmus Samsing udi Søften. Den 10. Octobr. bleff

¹⁾ Søn af Biskop Jens Gødesen, blev siden Dr. med. og Læge i Randers. Døde 1656. (Gjessing, Jubellærere I, 260).

hans daab confirmerit udi Ladding menighed. Fadderne vare disse efterfølgende: Lavritz Ebbesen, Kong. Mayt. Lehnsmænd paa Skanderborg, 1 Dl. rix. Fru Lispet Arnfeld, som bar barnet, 1 Dl. rix. Jomfru Eline Arnfeld 1^l Dl. rix. Her Christen Nielssen i Skiffholm 2 Dl. rix. H. Søren Rasmussen i Borum 1 Dl. ment. H. Rasmus Rasmussen i Søfften 1 Dl. r. H. Niels Thomissøn i Siello 1 Dl. r. H. Christen Henrikssøn i Løngaa 2 Dl. r. H. Niels Nielssen i Odum 1 Dl. r. H. Jens Christensøn i Thuorsager 2 Dl. r. Jens Stigsøn i Aars 2 Dl. r. Peder Pedersøn i Fuolby 1 Kr. Niels Ibsøn i Aarhus 1 Gylden. Jens Clemendsøn i Aars 1 Gylden. Kirsten Her Gregersis i Witten (osv.). Summa foruden gulde i smaapenge — 55 Dl. 8 Sk.

Anno 1633, den 30. Septembr. ved 4 klokslet om eftermiddagen, bleff min datter Giertrud^l fød. Gud velsigne hindis indgang och udgang fra nu och til euig tid. Den 1. Octob. bleff hun hiemmedøbt aff Hr. Rasmus Samsing i Søfften. Dominica 20. Trin., som var den 3. Novembris, var barnet ad kirche och haffde efterschreffne faddere: Her Christen Nielssen i Skiffholme 2 Dl. rix. Her Christen Henrikssøn i Løngaa 2 Dl. r. Her Jens i Thuorsager fremskiket 2 Dl. r. Hr. Gregers Thomissøn i Witten 1 Kr. Her Niels Thomissøn i Siello 1 Dl. r. Her Peder Olufsøn i Galten 2 Dl. r. Her Clemend Matthsøn i Aarsleb 1 Kr. Her Jenses qvone, Gertrud Eriksdatter. i Grundfør 1 Dl. r. For^{ne} Her Jensis stibdatter Anne 1/2 Kr. Her Nielses qvone, Cæcil Martinsdatter, i Odum 1 Kr. Maren Monk¹⁾, som bar barnet, 1 Kr. Karen Peirster (o: Pedersdatter), hindis datter, 1/2 Kr. Her Rasmus i Søfften 2 Dl. r. (osv.). Summa 53 Dl. 3 Mk. Til samme bardtzøl bleff slactet: 1 stud udi fierde aar. 1 fiedt Suin. 13 fiede gies. 22 høns. 3 lamb. 4 ændder. — Fordrucket: 3 tønder gammel Marsøl, som jeg kiøbte aff Niels Ibsøn i Aarhus for tolf slette daler. 2 tønder af mit eget øl. Noget nær en halff tønde miød. En kande brendevin. 2 kander vin til

1) Gift med den nedenfor under 1638 omtalte Rldefoged Peder Pedersøn i Folby.

vinmuos. — 9 bøster flesk. 10 huædekager for 4 dl. 4 sk. Huedebrød och kringler for 5 mk. 50 glas, aff huilche halffparten bleff sønderslagen. 8 pund svedscher, pundet 5 sk., er $2\frac{1}{2}$ mk. 3 pd. Rusiner (p. 9 sk.) er 1 mk. 9 sk. $1\frac{1}{2}$ pund Corinter (p. 12 sk.) er 1 mk. 2 sk. 1 pund Mandler for $1\frac{1}{2}$ mk. 1 pund Sucker $2\frac{1}{2}$ mk. 2 lod Nilliker $1\frac{1}{2}$ mk. 2 lod Cannilpudder 1 mk. 1 lod muskatblomme 1 mk. $\frac{1}{2}$ pund Ingefærpudder 12 sk. 3 lod peber 6 sk. $\frac{1}{4}$ pund Annis 5 sk. Hiele Nilliker for 2 sk. $\frac{1}{2}$ lod Saphran for $\frac{1}{2}$ mk. Spiskommen for 4 sk.

Anno 1636, den 25. Februarii, die Matthiæ, bleff min Søn Peder Nielsen fød. Dominica Invocavit stod hans bardtøel. Fadderne: Erlig oc welb. Achim von Bredow ¹⁾ paa Restrup 1 Rosenobel. Erlig oc welb. Herlow Axelssøn Giedde 1 Kr. Her Rasmus Samsing i Søpten, som christnede barnet, 2 sl. D. Her Jens Jacobsen i Skiffholme 2 Dl. r. Margret Hansdatter ²⁾ i Løngaa oc hindis Søster Anne 3 sl. Dl. Maren Monk i Foulby, som bar barnet, 1 Dl. r. (osv.). Summa $37\frac{1}{2}$ slette Dl. 12 Sk.

Anno 1638, den 10. Augusti, blev min Søn Peder Pedersøn (saa kaldet epter S. Peder Pedersøn, som bode oc døde i Foulby oc war Kong. May. Ridefoged ofver Sabroherret, Giernherret, Framlebherret oc Ryebierk) fød. Gud gif hannom naade til at opvoxe efter Christi exempel i wisdom, alder oc naade hos Gud oc mennischen. — Dominica 12. Trinit., som var den 12. Augusti, blef hand hiemmedøbt af min gode broder oc wen, hederlig oc wellerd mand, Her Rasmus Rasmussøn Samsing, Sognepræst i Søpten, udi Jens Oussøns, Jens Pedersøns, Karen Peders, Margret Nielssis oc Anne Clausis nerwerelse i Skiolderleb. — Dominica 17. Trin. blef hans daab confirmeret i Ladding kirche af for^{ne} Her Rasmus Rasmussøn S. Barnets Faddere: Achim von Bredow 1 Rosenobel. Herlof Axelsøn Giedde 2 Dl. rix.

¹⁾ Se Kirkehist. Saml. 3. R. II, 17.

²⁾ I Kirkebogen staar: Margret Thomisdatter Her Christen Henrikssøns i Løngaa.

Fru Doreth Skram paa Løngballe, som bar barnet, 1 Dl. r. Her Rasmus i Søften 2 Dl. r. Her Clemend Matthssøn i Aarsleb 2 Dl. r. Her Christen Henriksøn i Løngaa 2 Dl. r. Her Jens Jacobsøn i Skiffholme¹⁾ 1¹/₂ Dl. r. Her Niels Nielsøn Fog i Ødum 2 dl. slette. Her Jens i Grundfør ved hans stebdatter 1 Dl. r. Karen Nielsdatter Her Peder Olufsøns hustru i Galten 2 Dl. sl. Her Søfrens hustru i Bordum 1 Dl. sl. Jens Jenssøn Mørche, studiosus et Rector Scholæ Ebeltoftanæ. Anne Lauritzdatter, Hr. Niels Thomisøns i Siello (osv., ialt 41 Personer). Summa 68 Dl. 1 Mk. slette pending.

Tisdagen den 29. Decembr. 1640 stod Peder Christensøns af Kortrup²⁾ oc Anne Nielsdatters min hustrusøsters throlloffuelse oc festensøl her i Skiolderleb præstegaard.

Anno 1641 imellem den 5. oc 6. dag i Martii monet ved 3 klokslet om natten blev min Søn Caspar Nielsøn fød. Onsdag den 10. Martij blev hand christnet i Ladding kirche af Her Rasmus i Søften. Hans Faddere: Jomfru Alhed Paln paa Løngballe, som frembar ham til daaben, gaf 2 Dl. rix. Sidtzel Knudsdatter, H. Rasmusses i Søften, 1 Dl. r. Margret Dethlebsdatter, Nøgelqvinde paa Restrup (osv.). Summa 14¹/₂ Dl.

1641 paa tredie Pindtzedag stod Peder Christensøns brødlup med Anne Nielsdatter, s. Her Niels Sørensen Thorupis datter, her i Skiolderleb præstegaard. Huor-paa blev anvendt, som epterfølger (anfært foran S. 115). Brudskenk: Jomf. Alhed Paln 2 Dl. m. Her Niels i Siello, H. Niels i Brabrand, H. Rasmus i Søften, H. Clemend i Aarsleb, H. Mogens i Thodberg, H. Niels i Ødum, H. Jens i Storing, Margret S. Her Christens i Løngaa, hver 2 Dl. rix. H. Søfren i Bordum 1 Dl. rix. H. Niels i Witten 2 Dl. m. H. Jens i Skifholm 1 Sølsche. Lisbet S. Mester Chr. Fosses 1 støke guld. Niels Ibsøns hustru i Aarhus 1 Rosenobel (osv., i alt nævnes 61 Personer, deriblandt Præ-

¹⁾ 1646 forekommer Hr. Jacob Bondtsøn som Præst her (Ladding Kirkebog).

²⁾ Kvottrup i Faarup Sogn.

sten N. Brantzson selv, der gav 4 Dl. Mynt, og hans tre Børn, Hans Nielsen, Povl Nielsen og Anne Nielsdatter, der hver gav en Sølvske).

Anno 1644, imellem den 7. oc 8. Maji, om natten imellem 11 og 12 klokslet forløste Gud min kiere hustru oc welsigned os med en vng Søn. Dom. Jubilate (12 Maji) blef hand christnet af hederlig oc wellerd mand Hr. Rasmus Rasmussøn Samsing, Sogneprest i Søften, oc kaldet Jens efter min salig Stedfader, S. Jens Sørensen Stigsøn, fordem Borger, Raadmand oc Borgemester vdj Aarhus. Hans Faddere: Peder Christensen i Kortrup, gaf til fadderpending 1 Dl. rix. Cæcil Knudsdatter, H. Rasmusses i Søften, som bar barnet (osv.). Summa paa alle fadderpendinge 7¹/₂ Dl. 10 Sk.

Anno 1646, 26. Octobris, kom min Søn Peder Nielsøn i Aarhus schole i anden lexe paa 3 neer ofuerst vnder Suend Christensen Nimb, oc blef introduceret af hederlig oc høylerd mand M. Jacob Knudssøn.

Anno 1647, den 23. Martii, seilet min Søn Niels Nielssøn fra Aarhus oc heden til Norge. Den 27. Aprilis dernest efter kom hand i tienniste med Anders Michelssøn, boendis paa Strømsøen.

Anno 1647, den 6. Maji, blef oc Peder Nielsøn (Pedersøn) min Søn af for^{ne} M. Jacob Knudssøn introduceret i Aarhus schole oc blef sat i samme lexe med hans broder vnder for^{ne} Hører Suend Chr. Nimb.

1647, 12. Maji, abierunt filii natu maximi, Johannes et Pavlus, ad Academiam Hafniensem studiorum altiorum excolendorum gratia. Deus fortunet eorum conatus propter filium suum Jesum Christum, Amen.

Anno 1650, 18. Martii, fløtte Her Michel Lambertsen her fra til Bordum Præstegaard¹⁾. Gud welsigne hans indgang, fremgang oc vdgang for Jesu Christi schyld. — Fick hand med sig dette efterfølgende: 2 schimlet heste,

1) Den 24. Februar 1650 forrettede Hr. Michel Lambertsen, Sogneprest til Bordum (=: Borum) og Lyngby Sogne, en Vielse i Ladding Kirke (Kirkebogen).

den ene giæld, den anden vgiæld. En liden gul Giælding. Et brunbleset øg. 2 ferdige øxen, den ene sortbroget, den anden sorthielmet. En seng med himmel ofuer. En ny æsche schifue. En ny bolster diøne (osv. En hel Del mere Udstyr opregnes). Den 19. Martii 1650 lod jeg Niels Sørensøn oc min Søn, Peder Nielssøn, drifue til for^{ne} Her Michel 3 Køer, som nibber [ø: nybær] ware.

1650, Dominica 19. Trinit. 20 Octob. stod Her Michel Lambertsøns oc min datters Anne Nielsdatters brødlup her i Skiolderleb præstegaard¹⁾. Dominica 22. Trinit., som var paa S. Martini aften (10. Novembris) blef min datter, Anne Nielsdatter, hiemført til Bordum Præstegaard. Da oc de andre to Dage tilforn offuerschiket ieg til for^{ne} Bordum: En ny fur seng, vdschaaret oc malet. En ny æge jernbunden kiste, som oc war malet. En ny furtræsue med 3 schabbe vdj oc en skuffe i foden, som oc var malet, en oc ny laase paa schabbene. Et lidet ny ægeschrein, som oc var malet. 6 tinfade af fin tin oc 10 tintellerchener, som veget tilsaammens 6 bismer pund (osv. en Del andet Udstyr af forskjellig Art). — Brudskenk til Her Michel Lambertsøns oc Anne Nielsdatters brødlup: Waldemar Skram 1 Støke guld. Fru Ide Daa 4 Sølschede. Jomfru Elen Skramb 2 sl. Dl. Jomfru Ide Margrete Skramb 2 sl. Dl. Bispen D. Jacob Matthissøn fremschiket ved hans datter, Søster, 1 Sølfkousk. H. Niels i Siello 2 Dl. rix. H. Rasmus i Søften 3 Dl. r. Her Søren i Løngaa 4 sl. Dl. Her Jacob i Skiuholme 4 sl. Dl. Her Niels i Ødum 4 sl. Dl. Her Frantz i Skeiby 2 Rix Dl. Her Jens i Storing fremschiket 2 Slet Dl. Her Lauritz i Harlou fremschiket 2 sl. Dl. Peder Matthsøn i Kallingborg 3 Sølschede. Søren Jørgensøn i Kallingborg 2 Sølschede (osv. En Mængde Gaver opregnes). Efter Brødlupet blef fremschiket fra Anne Thomisdatter, S. Doct. Caspars [Bartholin] i Kiøbenhavn 1 rix. dl. oc et støke G[uld]. Jomfru Alhed Paln 2 sl. dl. (osv.). —

¹⁾ Vielsen foretoges af Hr. Rasmus Rasmussen i Søften, og Dagen efter holdtes Brudeprædiken af Hr. Frants Nielsen, Sognepræst i Skejby, Lisbjerg og Hasle, over 2 Sam. 12 v. 1—3.

Til for^{ne} Her Michel Lambertsons oc min datters, Anne Nielsdatters, brødlups kost blef os foræret oc schenket, som epterfølger: Erlig oc welb. Fru Ide Daa til Lyngbygaard 5 Harer, 4 Griser. Erlig oc welb. Waldemar Skramb til Sielloschougaard 1 Raadiur, Her Søren Matthsøn i Løngaa en kalkunsche Hane, Her Rasmus i Søften 2 kalkunsche høns (osv. en Mængde Gaver fra Bønder i Ladding, Sabro og Faarup opregnes, mest Æg og Kyllinger, men ogsaa andre Fødevarer, Ost, Smør, Lam, Gjæs osv. Nogen Opsummering findes dog ikke, da nogle Blade fattes i Hdskr.).

1658, 12. Decemb., døde min kiere Hustru Karen Nielsdatter, da hun var 55 aar, 4 monater, 3 vgger, 5 dage og 13 timer. 20. Decembris nest derefter blef hindis lig hederligen begraffuet vdi Sabro kirche af hederlig oc wellerd Mand Her Søren Matthssøn, Sognepræst til Løngaa oc Skøds kircher. Texten, hand forklaret, var af Ezech. 24. cap. v. 15—18. — Til ligkistens beslag kom noget nær 3 pund Stange Jern. Store fortinnet Søm 750. Smaa fortinnet Spiudsøm 1500. Tafttis sorte baand 2¹/₂ alne. Suertehuse 4. Fin lerret 3 alne. 3¹/₂ alne Sløer for 5 mk. 4 sk. (osv. flere Udgifter ved Begravelsen).

2. Hr. Peder Nielsøn Brandtzons Optegnelser.

Anno 1661, Dominica 17. Trinit. (6. Octob.), stoed hed. och vell. Mand Niels Mogenssøn, Sognepræst till Thodberg och Meylbye Sogner, och erlig och gudfrychtig Pige, Giertrud Nielsdatter, deres Brøllup udi Skiolderleb Præstegaard ¹⁾. — Brudschænch: H. Niels Poulssøn [Brudens Fader] 10 Rdlr. H. Hans i Thrige [Brudens Broder] 2 Sølfschede. H. Poul i Vinding [Brudens Broder] 4 Rdlr. Hr. Peder i Schiolderleb [Brudens ovennævnte Broder] 2 Sølfschede. H. Carl [Nielsøn Friis] i Borum [har efter den Plads, der her anvises ham, utvivlsomt været gift med Brudens Søster, Anne, der 1655 var bleven Enke efter Hr.

¹⁾ Af dette Ægteskab fødtes en Søn, der fik Morfaderens Navn, Niels Brandtzon, og blev Præst i Marie Malene i Aarh. St.

Michel Lambertsen i Borum] 4 Rdlr. Peder Nielsen i Aars [Brudens Broder, Peder (Pedersen)] et Sølfbegger. Casper Nielsen [Brudens Broder] 1 Sølfschee. Anne Nielsdatter i Thodberg [Brudgommens Moder] 2 sølfscchede. M. Christen Friis ¹⁾ 3 Rdlr. H. Søren i Lyngaa 4 Sletdlr. H. Frandtz i Witten 2 Rdlr. H. Knud i Hiorshøi 2 Rdlr. H. Jens i Virring 5 Slet Dlr. H. Rasmus i Aarsleb 2 Rdlr. H. Rasmus i Schjørstrup [ø: Skjødstrup] 2 Rdlr. H. Clemen i Søften 2 Rdlr. H. Peder i Sielloe 1 Rdlr. (osv.). Summa 100 Dlr. 2 Mk. — Derforuden bleff sænt och foræret, som efterfølger: Her Carl i Borum 3 kalkunsche Høns, 1 bøst flesch. H. Hans i Thrigi 1 Faar, et Lam, 1 fied gaas, 4 kyllinger (osv. flere Gaver fra Bønderne i Pastoratet). Thill Brøllupet bleff slachtet: 14 Lam, 20 Gies, 20 kalkunsche Høns, 40 smaa Høns, 2 Svin, 1 Nøed. — Øll 10 tønder a 4 dlr. Kochen (Hans Christensøn) 8 Slet Dlr. Spilmændene (Peder Jørgensøn i Schiffholm och Peder Saxe) 4 Slet Dlr.

Anno 1664, paa Paasche afften, som var den 9. Aprilis, ved 6 slet, døde hed. och vell. Mand, Her Niels Poulsøn Brandtzon, Sogne Præst til Ladding, Sabro och Førrup Sogne, och Proust i Sabro Herridt, da han var 69 Aar, 4 Uger och 2 Dage gammel. Hand hafde veret Sognepræst til forbemeldte trende Sogner 42 Aar, og Proust 24 Aar. Thiisdagen den 19. Aprilis der effter blef hans liig hederligen begrafuen i Sabro Kirche af hed. och vell. Mand Her Søren Matthsøn Ørsted i Lyngaa. Texten, hand til liigprædiken forklarede, var ex Apoc. 22, v. 20 et 21. Gud gifve hannem en gledelig och ærefuld opstandelse. — (Omkostninger ved Begravelsen): For 12 Hjørne Jern, 6 andre Jern och 6 Hancher med deres behør, som kom paa Kisten, 6 Dlr. Anders Othson i Aars for beslaget at giøre, som kom paa logget, af tind, 18 mk. NB thil samme beslag kom 1 pund tind. 200 store fortinnet søm, som Jernene bleff slaget paa med, 2 mk. 5 Kienrughuse 15 sk. 4 pd. harpix 24 sk. Hornliim 6 sk. 12¹/₂ alln lerrit til en schiort, 10 Dlr. 3 mk. 12 sk. 4 alln och 1 qvorter Kammerdug til Krafue,

¹⁾ Sognepræst ved Frue Kirke i Aarhus.

lindhat och tørklede, for 6 Dlr. 3 mk. $1\frac{1}{2}$ qvorter stachet flos til en hue, 5 mk. 4 sk. $1\frac{1}{2}$ qvorter Sardug, j qvorter lerrit, j alln schousnarer, Silche for 2 sk., tilhobe 17 sk. For huen at sye, 10 sk. For krafu, schiorten etc. at sye, 5 mk. 9 alln lerrit i en liiglaggen 9 mk. Thil 2 puder 3 alln for 6 mk. 3 bøgger papir, 2 mk. 4 sk. Soert Lach, 2 sk. Virach, 4 sk. For Voexliusene, 24 sk. 6 alln soert tafftes baand, 2 mk. 4 sk. Gifuet 4 Degne, 4 Rdlr. Kocherqvonen, 2 Slet Dlr. (Hele Omkostningen ved Begravelsen beløb sig til 48 Rdl. 1 Mk. 10 Sk.).

Anno 1664, den 5. Augusti, blev min Søn Niels føed til Verden. Søndagen dereffter bleff hand hiemdøbt aff sin Farbroder Her Hans Nielssøn i Thrige. Onsdagen den 7. Sept. bleff hans daab confirmerit och publicerit. Fadder-gafue: Velb. Jomfru Anne Hedevig Jacobsdater paa Ristrup 2 Ducater. H. Hans Nielssøn i Thrige, H. Poul Nielssøn i Vinding, H. Carl Friis i Borum, H. Niels Mogenssøn i Thodberg, H. Søren Matthsøn i Lyngaa, H. Frandtz Henrichsøn i Vitten, H. Rasmus Nielsen Friis i Aarsleb, H. Clemen Niels-søn i Søfften, H. Simen Rasmussøn i Rimsø, H. Christen i Hammelef, H. Jens i Virring, hver 2 Dlr. Nicolaus Clementis 2 Sl. Dlr. Petrus Erasmi Øerbech 1 Rdl. Philippus Magni Thodbergensis 1 Rdl. Joh. Magni Thodbergensis 1 Slet Dlr.¹⁾ Palli Pedersøn i Fuolby 2 Sl. Dlr. Min Broder Peder i Aars 1 Rdlr. Moder i Thodberg²⁾ 1 Rdlr. Inger Mogensdater [Barnets Moster, siden gift med Jens Sørensen i Albøge] 1 Sl. Dlr. Cidtzal Hansdater H. Jenses i Virring. Margrete Nielsdater Hr. Simens i Rimsøe (osv.). Summa 67 Sl. Dlr. 3 Mk.

¹⁾ Studenters Navne bruger Forf. at skrive paa Latin. De to sidstnævnte vare sikkert Sønner af den fhv. Præst i Todberg, Hr. Mogens Hansen Thrige, og Forf.s Svogre. Filip Mogensen Todberg døde 1695 som Kapellan i Mariager.

²⁾ Af denne Betegnelse fremgaar, at Hr. Peder Nielsen Brandtzon har været gift med en Datter af den i forrige Note omtalte Præst i Todberg, hvis Datter ogsaa den paafølgende Inger Mogensdatter har været. »Moder i Thodberg» kaldes i Kirkebogen »Anne Nielsdatter, sl. Hr. Mogensens i Thodberg».

Anno 1666, den 28. Februarii, som var den første Onsdag i Faste, stod Barsel med min kiere Søn Mogens. [Han var født 27. Januar og hjemmedøbt Dagen efter af Hr. Hans Nielsen i Trige]. Fadderpenge: Velb. Jomfru Maren von Nielsen paa Restrup, som bar barnet, en Guldkrune. Velb. Jomfru Margrete von Nielsen paa sin Fæstemands Monseur von Suanewede hans vegne 1 Dukat. H. Hans i Thrige, som læste ofver barnet, H. Poul i Vinding, H. Carl i Borum, H. Niels i Thodberg, H. Jens i Virring, H. Simon i Rimsøe hver 2 Dlr. H. Jacob Bondesøn i Schiuffholm 1 Rdlr. H. Søren i Lyngaa ved sin Dater Anne 1 Duchat. H. Frandtzt i Vitten 1 Rdlr. H. Clemen i Seufften 2 Rdlr. H. Jørgen Matthsøn i Søby 2 Rdlr. H. Jacob i Linnae 10¹/₂ Mk. Maren Jørgensdatter, H. Jacob Thomæsøns i Karlbye 3 Sl. Dlr. Andreas Magni Thodberg¹) 1 Sl. Dlr. Nicolaus Clementis, Collega 4tæ classis scholæ Aarhusiensis. Anne Nielsdatter, Hr. Carl Frises i Borum. Sophi Frantzdater i Vitten (osv.).

Anno 1668, Dominica 10. post Trinit., som var den 26. Julii, blef min Søn Jacob (saa kaldet efter fornemme Mand sl. Jacob Nielsøn til Ristrup, som boede och døde i Randers), fød till Verden ved 3 Klochslet efter middag. Gud gifue hannem at fremvoxe efter Christi exempel, som i aar och alder, saa och i visdom och naade hoes Gud och Mennischen! — Anden Dagen der efter blef hand hiemdøbt af min kiere Broder, Her Hans Nielsøn, Sogne Præst i Thrige och Ølsted Sogner og Proust i Væster Liisbjerg Herridt. — Dominica 12. post Trinit. bleff hans daab notificerit och confirmerit i Ladding Kirche. Barnens Fadders gaffue: Fru Katharina von Andersen, sl. Jacob Nielsøns paa Ristrup, 2 Duchater. Hindes Dater Jomf. Maren von Nielsen 3 Rdlr. H. Hans i Thrige 2 Sl. Dlr. H. Poul i Vinding 2 Sl. Dlr. H. Niels i Thodberg 2 Sl. Dlr. H. Mogens [Grave] i Væirslef 2 Rdlr. H. Niels i Giern 2 Rdlr. H. Clemen i Seufften 3 Rdlr. H. Jacob i Schiuffholm fremschichet 1 Rdlr.

¹) Siden Præst i Nimtofte, Svoger til Forf.

Cidtzal Hansdater, H. Jensis ¹⁾ Hustru i Virring, 3 Sl. Dlr. Niels Nielsøns Hustru paa Skorrupgaard 2 Sl. Dlr. Henricus Joh. Wtrecht 2 Sl. Dlr. Matthias Sev. Lyngaa — Henricus Francisci Blichfeld ²⁾ 1 Rdl. Philippus M. Thurrimontanus ³⁾ 1 Sl. Dlr. Petrus Erasmi Ørbech 2 Sl. Dlr. Min Broder Peder Nielsen 1 Duchat. Min Broder Jens N. 1 Rdlr. Dorethe Mogensdatter ⁴⁾ i Aars fremschichet 1 Rdlr. Anne Nielsdater, H. Carls Hustru i Borum, 2 Rdlr. (osv). Summa 65 Sl. Dlr. — Thil samme Barsel blef os forærit och schenchet, som effterfølger: H. Hans i Thrige 1 Kalkunsche Høne. H. Carl i Borum 1 Kalk. Hane och 2 Høns. H. Niels i Thodberg 2 Kalk. Høns och 120 Karudzer. H. Clemen i Seufften 1 Kalk. Hane (osv. en Mængde Gaver fra Bønder i Skjolddelev, Ladding, Fadstrup, Sabro, Munelstrup og Korterup). Summa: Kalkunsche Høns 7, smaa Høns och Kyllinger 45, Eeg 5 Vold, Smør 19 Mk., Ænder 2, Lamb 3. — Thil samme Barsels bekostning blef anvendt 5 Lamb (osv).

Anno 1670, Onsdagen den 12. Octob., blef min dater Karen (saa kaldet efter min kiere S. Moder) fød til Verden. Fredagen nest der efter blef hun hiemdøbt af min kiere Broder, hed. och vellerd Mand Hr. Hans Nielsøn, Sognepræst til Thrige och Ølsted Sogner och Proust i Vester Liisbierg-Herridt. — Onsdagen den 9. Novembris blef hinded daab forkyndet och confirmerit udi Ladding Kirche. Faddergafue: Jomfru Maren von Nielsøn paa Restrup, som bar barnet, 1 Rdlr. og 1 Duchat. Monseur Hans v. Lossou paa Restrup 1 Rdlr. och 1 Duchat. H. Søren i Lyngaae 3 Sl. Dlr. H. Hans i Thrige, H. Poul i Winding, H. Carl i Borum, H. Niels i Thodberg, H. Simen i Rimsøe, H. Clemen i Seufften, H. Niels i Giern, H. Jørgen i Søby, H. Frantz i Witten, hver 2 ell. 3 Sl. Dlr. H. Jacob i Schiuffholm 1 Sl. Dlr. Min Broder Peder N. i Aars 1 Duchat.

¹⁾ Hr. Jens Hansen Trige, Farbroder til Barnets Moder.

²⁾ Søn af Hr. Frants i Witten, siden selv Præst i Vellev.

³⁾ D. e. Todberg (se foran S. 135, Not. 1).

⁴⁾ Formodentlig Barnets Moster.

Casper 2 Sl. Dlr. Anne Kieldsdater 2 Sl. Dlr. Jens Pedersen i Aars 2 Sl. Dlr. Philippus Magni 1 Sl. Dlr. Andreas Magni Thodbergensis 1 Sl. Dlr. Henricus Joh. Wtrech 1 Rdlr. Johannes Francisci Blichfeld af Witten — (osv. i alt 35 Personer). — Thil samme Barsel blef os sænt och foræret: Fra Restrup 3 harer och 3 schip ebel. H. Carl i Borum 2 kalk. høns och en hane (osv.). Blef slachtet: En stoer feed qvie. 3 lamb. 7 gies. 10 kalkunsche høns. 16 smaa høns och kyllinger. 12 duer. 7 ænner. 10 smaa fersche gieder och 11 smaa brasen, foruden hues tør fisch sou bleff brugt til vogensuennene. Æll blef druchet 4 tdr. Rug blef sichtet 2 tdr. Vinterhuede 1 schip. Kiøbt hoes min Broder Peder N. Aars: 3 pund Suedscher a 4 sk., er 12 sk. 1¹/₂ pd. Corenter 21 sk. 2 pd. blaa Rusiner 24 sk. 1 pd. mandeler 1 mk. 1 quintin Safran 8 sk. 1¹/₂ lod muschatblom 18 sk. 1 lod Nillicher 12 sk. 1 lod Caneelpudder 8 sk. 1 lod Cardimum 5 sk. Ingeferpudder 2 sk. 1/4 pd. Peber 8 sk. 1 Pot Vinædich 10 sk. 1 pd. Suchat 24 sk. 30 Thuebach 1 mk. 2 pd. Sucher 3 mk. 1/4 pd. Canel Confecht 1 mk. 1/2 pd. gult Thubach 12 sk. 1/2 pd. soert Thubach 10 sk. 2 dæsin piber 8 sk. Er 4 dlr 1 mk. 6 sk. 10 Kander Vin a 2¹/₂ mk., er 6 dlr. 1 mk. NB. der af blef beholden 4¹/₂ kander. 60 glas, af huilche 22 bleff sønderlagen. Gifuet Søren Koch af Skanderborg for sin umage 3 Sl. Dlr.

Anno 1673, imellem den 6. och 7. Feb: ved 2 slet, blef min dater Anne (saa kaldet efter min Hustrues Moder) føed til Verden. Neste Søndag der efter (9. Feb.) blef hun hiemdøbt af sin kiere Farbroder, hed. och vell. Mand H. Hans Nielsøn, Sogne Præst til Thrige och Ølsted sogner och Proust i Væster Liisbiørg-Herridt. — Dom. Reminiscere der efter (den 23. Feb.) blef hindses daab i Ladding Kirche confirmerit och publicerit. Faddergafue: Jomfru Maren paa Restrup, som bar barnet, en Duchat och 1 Rdlr. H. Hans i Thrige 2 Sldlr. H. Poul i Winding 3 Sldlr. H. Carl i Borum 2 Rdlr. H. Niels i Thodberg 2 Sldlr. H. Frandtzen Henrichsøn i Witten 2 Sldlr. H. Clemen i Seufften¹⁾ 2 Rdlr.

¹⁾ Hans Hustru, Maren Rasmusdatter, stod Fadder (Kirkebogen).

H. Jens Sørensen i Aarslef 2 Sldr. H. Jacob i Skiufholm ved sin datter Apelone 2 Sldr. Matths Sørensen [Provstens Søn] i Lyngaa 2 Sldr. Palli Pedersen i Fuolbye 1 Rdlr. Mouritz Hansøn paa Kiærbygaard 1 $\frac{1}{2}$ Rdlr. Peder Nielsen Br[andtson] i Aars 2 Rdlr. Casper Nielsen Br. ibid. 2 Sldr. Oluf Nielsen Dall i Aldbøge fremschichet 1 Rdlr. Sara Nielsdatter ibid. fremschichet 1 Sldr. Niels Nielsen i Hadbjerg fremschichet 1 Rdlr. Christen Jensøn Birring, Fouget paa Frisenborg, 1 Rdlr. Rasmus Sørensen, Fouget paa Restrup, 1 Rdlr. Michel Jensøn, Fouget paa Lyngballe, 1 Rdlr. Jens Nielsen Br[andtson]. Dorrethe Mogensd., Jens Pedersens i Aars, 2 Sldr. (osv.).

Anno 1675, 22. Januar., blev min datter Mergrete (saa kaldet efter S. Fru Mergrete von Nielsøn, Richtmester Suaneweides), føed til Verden. Neste Søndag der efter, som var Dominica 3. Epiph. (24. Janv.) blev hun hiemmedøbt af min Broder H. Hans Nielsøn i Thrigi. Onsdag den 3. Martii stoed hindes Barsel. Faddergafue: Monseur Lossou paa Restrup 3 Rdlr. Jomfru Maren ibm., som bar barnet, 3 Rdlr. Fru Anne Helvig 3 Rdlr. H. Hans i Thrigi 2 Sldr. H. Niels i Thodberg 2 Sldr. H. Poul i Vinding 3 Sldr. H. Jacob i Schiufholm 2 Sldr. H. Jens Olufsen i Hammel 3 Sldr. H. Clemens i Seufften 3 Sldr. H. Niels Friis i Schorup 3 Sldr. H. Frantz Henrichsøn Blichfeld i Vitten 2 Sldr. H. Matths Sørensen i Lyngaa 3 Sldr. H. Niels Jørgensen i Borum 2 Sldr. H. Jens i Aarslef 2 Sldr. H. Hans Lauritzøn i Virring 2 Sldr. H. Jens i Hiorshøy 2 Sldr. H. Lauritz i Ørum 3 Sldr. H. Simen i Rimsøe 2 Sldr. Peder N. Br. i Aars 2 Rdlr. Casper Nielsen i Aars 2 Rdlr. Christen Mogensøn¹⁾ 2 Sldr. Jens Pedersøn²⁾ 2 Sldr. Jens Nielsen Br[andtson]. Palli Pedersen i Fuolbye 2 Sldr. Andr. Magni 1 Sldr. Mich. Magni Thodberg³⁾ 1 Sldr. Clemens Erasini Frisius 1 Sldr. Laurentius Joh. Br. [Søn af Hr. Hans i Trige] (osv.). Summa 84

1) Sikkert Broder til Forf.s Hustru.

2) I Aarhus, gift med Forf.s Kones Søster.

3) Denne og den foregaaende vare Brødre til Forf.s Kone.

Sldr. 3 Mk. — Blef os sent och foræret: Fra Restrup 1 Raadiur. Fra Thrigi 1 hare och 4 duer. Fra Thodberg 2 harer. Fra Borum 1 Kalkunske høne, 1 feed gaaes och 4 duer¹⁾ (osv.). Blef slachtet och forbrugt: 1 3aars stued. 3 spæde Kalfue. 1 Raadiur och 5 harer. 11 Kalkunsche høns. 12 smaa høns. 18 Duer. 1 feed suin. 8 Carper, som ieg kiøbte paa Søbyegaard for 2 Sldr. 11 smaa brasen fra Fadstrup. Øl 5 tdr. Vin 11 Kander a 2¹/₂ mk., af huilche de 2 Kander blef beholden. 1¹/₂ schip huedemel for 15 mk. 3 pund mandeler a 2 mk., er 6 mk. 1¹/₂ pd. husblasen 5 mk. 1¹/₄ pd. smaa buntet Confecht 24 sk. 4 pd. 4 lod Sucher a 20 sk. 1 pd. Suchat 28 sk. 1¹/₂ pd. suer Figen 1 mk. 3 pd. Suedscher a 5 sk. 2 pd. huid amdam 14 sk. Blaa amdamb 2 sk. 1¹/₄ pd. Kaneel-Confecht 1 mk. 3 blad guld 3 sk. 2 dysin thubach piber 12 sk. 40 Thuebach 20 sk. 3 potter multibær 30 sk. 1 pot vinædiche 10 sk. 1¹/₂ schip spansch salt 24 sk. 1 vinrømme (!) 3 sk. Noch: 3 pd. Suedscher. 1¹/₂ pd. Corenter. 2 pd. blaa Rusiner. 1 quintin Safran. 1 lod muschatblum. 1 lod Nillicher. 1 lod Kaneelpudder. 1 lod Cardimum. 1¹/₂ pd. guel thubach. 55 glas, af huilche 12 blef sønderslagen. Gifuet Søren Koch fra Skanderborg 3 Sldr. Hans datter Maren 2 mk. Gifuet Gotfred Orgelmester af Aars 3 Sldr.

Anno 1678, den 13. Janvarii, blef min Søn, Hans (saa kaldet efter min Hustrues Broder, Sl. Hans Mogensøn)²⁾ føed til Verden. Neste Thiisdag der efter blef hand hiemme døbt af min Broder, Hr. Hans i Thrige. Dom. Sexagesima (3. Feb.) stoed hans barsel. Fadder-gafue: Monseur Lossou paa Restrup 3 Rdlr. Jomfru Maren paa Restrup, som bar barnet, 3 Rdlr. F. Anne Helvig 1 Duchat. H. Hans i Thrige 2 Sldr. H. Poul i Vinding 2 Rdlr. H. Niels i Thodberg 2 Sldr. H. Niels Jørgensøn Schinchelsøe i Borum 3 Sldr. H. Lauritz i Ørum 2 Sldr. H. Anders i Nim-

¹⁾ Gaverne fra Borum vedblev, da den ny Præst, Hr. Niels Jørgensen Skinkelsø, ogsaa ægtede Anne Nielsd. Br., der havde haft hans to Formænd.

²⁾ Se foran, S. 135, Not. 1.

toft 2 Rdlr. H. Clemen i Seufften 3 Sldr. H. Jens i Aarsleff 2 Sldr. H. Søren Nielsen i Brabrand 2 Sldr. H. Jens i Hiorshøj¹⁾ 2 Sldr. H. Jens Jensen i Schiuffholm 1 Rdlr. H. Frandtze i Vitten 2 Sldr. H. Peder i Ødum 1 Rdlr. Peder N. [Brandtzon] i Aars 3 Sldr. Casper 2 Sldr. Poul Brunt 1 Duchat. Kiersten Mogensd. i Aars 1 Sldr. Michel Mogensøn Thodberg 1 Rdlr. Palli Pedersen i Fuolby 2 Sldr. Clemens Erasmi Frisius 1 Sldr. Marie Lauritzdatter, Christen Blichfelds hustru paa Haxholm 3 Rdlr. Jens Nielsen Br[andtzn] 1 Sldr. Laurentius Joh. Trigenis (osv., i alt 50 Personer).

Inden jeg slutter denne Meddelelse om Forholdene i Skjoldelev Præstegaard i det 17de Aarhundrede, skal jeg endnu tilføje, at jeg for nylig som Gave fra Hr. Pastor J. P. Bøttiger i Lundum har modtaget en Samling af Bispe- og Provstebreve til Præsterne i Sabro Herred fra Aarene 1664—84. Disse give ogsaa paa deres Maade et Indblik i Forholdene, og det et saadant, som gjør, at vi maa takke Gud, at vi ikke leve i hin Tid, da Præsterne dels maatte finde sig i at blive gjorte til Regjeringens Konsumptionsbetjente og Skatteopkrævere — og det undertiden paa en Maade, der nødvendig maatte forstyrre deres Forhold til Menigheden — dels selv bleve underkastede en saa haard Beskatning under de forskjelligste Former, at man skulde undre sig over, at de kunde holde det ud, naar man tillige mindes, at hele Landet samtidig kun var i en maadelig Tilstand, og at deres Indtægter af Tiende og andet som Følge deraf kun kunne have været ringe. Fraregnet Skattebrevene, er ellers Forordninger om Bods- og Bededage samt om Forbønner for Kongehuset ved Fødsler, Dødsfald og andre samme vedrørende Begivenheder det, der forekommer mest af. Andre kirkelige Sager eller Spørgsmaal synes næsten at være forstummede.

¹⁾ Hans Hustru, Anne Pedersdatter, stod Fadder.

I disse Brevskaber forekommer Hr. Peder Nielsen Brantzons Navn mangfoldige Gange; sædvanlig dog kun under Form af hans tjenstlige Paategning af Omgangsskrivelserne fra Provsten Hr. Søren Madsen Ørsted i Lyngaa¹⁾. Kun en enkelt Gang forekommer noget, som giver direkte Oplysning om Forhold i Pastoratet. Som Exempel kan følgende anføres. Ovenstaaende Provst havde i en Omgangsskrivelse af 20de Marts 1679 blandt andet skrevet:

„Jeg maa ogsaa erindre mine Medbrødre om Fredsklokken efter Ordinansen i alle Eders Sogne ringes Aften og Morgen, at I det vel forfare. Thi Vor Herre berøves mangan Suk fra, som kunde foraarsages, naar man hørte Klokken ringe Aften og Morgen, og hel dybt maa den være nedsunken i denne Verdens Handel, der ikke skulde, naar der ringes, røre ved sin Hat eller Hue, og bede Gud om en salig Time og Stund at leve og dø i, item bede om Fred etc.“

Herunder er skrevet:

„Hvad Morgen og Aftens Ringen er anlangendes, da haver jeg udi langsommelig Tid drevet derpaa udi Ladding Sogn, men jeg ingenlunde har endnu kunnet bringe dem

¹⁾ Denne Mand, der ofte er nævnet i de foregaaende Optegnelser, blev Præst i Lyngaa og Skjød 1641. Han blev Herredets Provst efter Hr. Niels Povlsen Brantzons Død 1664 og var det til sin egen Død 1684 — altsaa netop i det Tidsrum, de ovennævnte Provstebreve omfatte. Ti Aar før sin Død havde han faaet sin Søn, Mads Sørensen Liungaae, til Medtjener og vordende Successor (jvfr. Ny kirkehist. Sam. IV, 443). Ogsaa denne er oftere nævnet i Optegnelserne fra Skjoldelev (se foran, S. 137 og 159). 1699 blev han Herredets Provst og fik 1706 sin Søn, Søren Madsen, til Medtjener og Successor, og da denne allerede døde 1707, efter neppe ti Maaneders Præstegjerning, fik han istedenfor Sønnen sin Svigersøn, Hr. Jørgen Nielsen Hjersing, til Medtjener og Successor. Da Hr. Mads Sørensen Liungaae saa døde 1713, blev Hr. Jørgen Enepræst og var det til sin Død 1754. (Efter en Series pastorum for Lyngaa og Skjød, velvillig meddelt af forhenv. Sognepræst smst., Hr. Henr. Chr. Vilh. Knudsen). Her have vi altsaa Forhold, der aldeles svare til dem i Skjoldelev, hvor Præsteembedet i 150 Aar var i samme Families Besiddelse.

dertil. Udi Forrup Kirke er ingen Klokkestreng, hvorfor de ere undskyldte. Jeg haver om begge Poster og for nogen Tid tilskrevet Forvalteren Christen Blichfeld, og formoder, han mig derudi assisterer. Skjolderlef d. 21. Mart. 79.

P. Nielsen Br.“

Tredie Række af Optegnelser fra Skjolddelev Præstegaard.

(Ladding Sogns ældste Kirkebog).

Ovenstaaende var skrevet og færdigt til at afgaa til Trykkeriet, da det faldt mig ind ved Henvendelse til Skjolddelev Præstegaard at forespørge, om der mulig paa Stedet selv skulde findes noget, som kunde supplere disse Meddelelser. Min Forventning, der kun var ringe, blev i høj Grad overtruffen ved herfra at modtage til Afbenyttelse vistnok en af de ældste og bedst førte Kirkebøger, der nogensteds findes her i Landet. Paa Titelbladet staar skrevet:

1646.

Hafuer Kirchewergerne til Laddingkirche, Søren Sørensøn oc Anders Michelssøn, boendis vdi Ladding, ofverlefweret mig denne bog, at Jeg derudj epter Kong. Mayt. befaling, daterit Kiøbenhafuens Slot den 17. Maji vdi nerwærende aar 1646, schulde opschrifue børn, som fødus, med dieris faddere, dennom, som i Ecteschab sammenwies, oc dennom, som dør oc begrafuis. Derforuden er oc vdi samme bog indført, huis Jeg tilforne derom hafuer for mig sielf antegnet fra Anno 1619 til denne nerwerrende tid.

Niels Powelssøn Brantzøn mpp^a.

Kirkebogen kan paa forskjellig Maade udfylde de foranstaaende Optegnelser¹⁾. Vi erfare af den, at foruden hine

¹⁾ Naar Supplenterne bekvemt kunde lægges til de forudgaaende Optegnelser, da er det sket.

tre ovenomtalte Slægtled i Skjoldelev Præstegaard var der endnu et fjerde, der tog Arv, idet Kaldet efter Hr. Peder Nielsen Brantzons Død (1699) gik over til Hr. Peder Jensen Panderup, der ægtede den afdøde Præsts Datter, Anne Pedersdatter Brandt. Ogsaa han blev (1714) Herredets Provst ¹⁾ og døde 1741. I 150 Aar var det altsaa i Grunden den samme Familie, som havde sit Hjem i Skjoldelev Præstegaard. — Her skal nu meddeles nogle Uddrag af den nævnte Kirkebog, idet jeg dog ikke indskrænker mig til Notitser vedrørende Præstefamilierne alene, men ogsaa medtager et og andet, som i personal- eller kulturhistorisk Henseende kan antages at have Interesse. Naturligvis forbigaas, hvad der allerede findes i Præsternes foran meddelte private Antegnelser, hvoraf da følger, at Notitserne fra Tiden før 1678, til hvilket Aar de nævnte Antegnelser række, blive mere spredte end for den derefter følgende Tid.

1. *Optegnelser af Hr. Niels Povlsen Brandtson.*

1625, die Purificationis Mariæ (∅: 2. Febr.) ved 9 Klokkelæt om Aftenen døde hæderlig og vellærd Mand, Hr. Niels Sørensen Thorrup, Sognepræst til Sabro, Forrup og Ladding Kirker og Provst udi Sabro Herred, og blev hæderligen begravet udi Ladding Kirke af hænd. og vell. Mand, Hr. Christen Nielsen, Sognepræst i Skivholme, Dominica 5. ab Epiphania, som indfaldt den 6. Februar.

1626, 13. Aprilis, døde Peder Nielsen i Skjoldelev, Herredsfoged udi Sabro Herred; blev begravet i Ladding Kirke den 16. Aprilis.

1641, 5. Maj, forrettede Hr. Jens Jacobsen i Skivholme en Begravelse i Ladding. (1646, Febr., var det samme Tilfældet med Hr. Jacob Bondesen i Skivholme).

1646, Dom. 24. Trinit. stod Bryllup udi Skjoldelev med Rasmus Rasmussen af Opstrup og Margret Pedersdatter, sl. Peder Nielsen i Skjoldelev og Foged til Sabro Herreds Ting, hans Datter, efter de vare copulerede i Ladding Kirke.

¹⁾ Se Dedicattonen foran i P. Poulsons Bibl. Aarhus. 1725.

Anden Bryllupsdagen prædikede hænd. og vell. Mand, Hr. Christen Nielsen Krogstrup, Sognepræst udi Randlev, Brudeprædiken og havde Text af Tob. 10.

1649, den 2. Januar, døde Maren Jensdatter, salig Her Niels Sørensen Thorrup, fordum Sognepræst til Ladding, Sabro og Forrup Sogne og Provst udi Sabro Herred, hans Efterleverske, og blev begravet i Ladding Kirke af hæderlig og vellærd Mand, Hr. Rasmus Rasmussen Samsing, Præst til Søften og Foulby Kirker, den 8. Januar. Hendes Alder 79 Aar. Texten, som blev forklaret, var Ps. 42.

1652, 7de November, forekommer som Faddere til Povl Vognsens Søn i Fadstrup, Ladding Sogn: velb. Mogens Munk og velb. Fru Dorethe Friis, der bar Barnet.

1656, Onsdagen den 15. Oktober, blev ærlig og velforstandig Karl, Lavrits Jørgensen, Forpagter paa Lyngballe, og Kirsten Andersdatter copulerede udi Viborg Domkirke, og gjorde velb. Hr. Oluf Parsberg til Jernet deres Bryllup udi Adels-Brudehuset ibidem med stor Solennitet.

1657, 5te Juli, nævnes som Fadder: Petrus Laurentii Hammer, Pædagogus in Jernit.

1657, 13. September, blev en Rytterdreng begravet; hans Navn (som mig blev sagt) var Albert Frantsen, og var barnfødt strax ved Danzig.

1658, 26. Martii, blev Maren Michelsdatter, Michel Nielsens og Anne Nielsdatters Datter af Brendstrup, begravet. Forskrevne Forældre vare endda udi Fadstrup, eftersom de for Fjendernes Overvold var flyet fra forskrevne Brendstrup.

1659, 3die Adv. Søndag, blev Jens Pedersen, som kaldtes Daglig-Jens, jordet. Hans Alder vides ikke; men hans Ugudelighed veed Hvermand af at sige; thi han var aldrig til Alters, uanset han begyndte at vorde graahærdig. Han blev ikke begravet førend om Tirsdagen næst der efter, af den Aarsag at ingen vilde gjøre hans Grav før færdig.

2. Optegnelser af Hr. Peder Nielsen Brandtzon.

1667, den 20. Aprilis, blev Anne, velb. Lieutenant Mourits Erenst von Rønne og velb. Fru Mette Blich paa

Lyngballe deres Datter, født til Verden. Anden Dagen, som var Dom. Misericord., blev hun hjemmedøbt.

1668, Dom. 22. Trin., blev Otte, velb. Lieutenant Rønne og Fru Mette Blich paa Lyngballe deres Søn, hjemmedøbt. Velb. Fru Anne Dyre holdt Barnet til Daaben, og var Kirsten Mogensdatter, Hr. Peders i Skjoldelev, og Margrete Hansdatter, Hr. Jacob Bunisøns (Bondesens) i Skivholme, imidlertid tilstede ¹⁾).

1675, den 31. Martii, døde Peder Rasmussen Ørbech, SS. Theologiæ Studiosus, udi Skjoldelev Præstegaard, hvor han i 5 Aar havde været og informeret H. Peder Nielsens Børn. Onsdagen den 7. Aprilis blev han hæderlig begravet udi Ladding Kirkegaard, Anno ætatis 44.

1676, 26. Novemb., blev Inger, [Forpagter] Peder Nielsen Møller og Apelone Jacobsdatter ²⁾ paa Lyngballe deres Barn, født til Verden. Anden Dagen blev hun hjemmedøbt. Dom. 5. post Epiphaniæ der næst efter blev hendes Daab udi Kirken confirmeret. Faddere: Hr. Knud Jensen i Voldum, Anne Christensdatter Friis Jens Basballes i Aars, bar Barnet, Marie Christen Blichfelds paa Haxholm o. fl.

1678, Torsdag den 24. Oktober, blev læst over Boel, Peder Møllers Barn paa Lyngballe, som var hjemmedøbt. Fadderne: Hr. Jørgen i Sjelle, Hr. Jens i Hammel, Hr. Peder i Ødum, Matthis Regimentsskriver i Roede, Marie Lavritsdatter Christen Blichfelds bar Barnet, Kirsten Mogensdatter Hr. Peders, Boel Bertelsdatter Palle Pedersens i Folby, o. fl.

1679, den 17. Martii, døde Jens Nielsen Brandtson, barnfødt i Skjoldelev Præstegaard, og blev hæderligen begravet udi Ladding Kirke Onsdagen den 26. Martii af hænd. og vell. Mand Hr. Niels Jørgensen Schinchelsoe, Sognepræst til Borum og Lyngby Sogne. Hans Alder var 35 Aar ringere 7 Uger og 2 Dage.

¹⁾ Dette Barn ligesom det andet af samme Forældre, der fødtes 1667, blev ikke fremstillet i Kirken, som ellers sædvanligt var. — Om Jac. Bondesen i Skivholme se Personalhist. Tidsskr. I, 304.

²⁾ Hun var vistnok en Datter af Hr. Jacob Bundesen (ell. Bondesen), Præst i Skivholme og Skovby.

1680, den 22. Martii, blev Peder Nielsen Møller, Forpagter paa Lyngballe, begravet i Altergulvet i Ladding Kirke. Hans Alder var 31 Aar ¹).

1680, Onsdagen den 20. Juni, blev Jens, Hr. Peder Nielsens Søn i Skjolddelev, født til Verden. Anden Dagen blev han hjemmedøbt af hænd. og vell. Mand Hr. Niels Jørgensen Skinchelse, Sognepræst i Borum og Lyngby, hvis Hustru, Anne Nielsdatter, holdt ham til Daaben. Onsdag den 6. Oktober blev hans Daab i Kirken confirmeret. (Alle Fadderne vare Bønder i Sognet, med Undtagelse af ovennævnte Præstekone).

1680, Tirsdag den 2. Novemb. blev Cathrine, sl. Peder Møllers Datter paa Lyngballe, født til Verden. Fredagen der efter blev hun hjemmedøbt. Mandagen den 20. Decemb. blev hendes Daab i Kirken confirmeret. Fadderne: Hr. Knud Jensen i Voldum, Hr. Niels Friis i Skorup, Jens Christensen Basballe i Aarhus, Christen Blichfeld paa Haxholm, Jomfru Maren paa Ristrup bar Barnet, o. fl.

1682, den 5. Decemb., blev Niels Christensen Pind begravet i Ladding Kirkegaard. Han var Hr. Christen Pinds Søn i Vaar (Voer) og tjente til Peder Nielsen Brandtes i Aarhus; kom op til Ladding og der laa til Badskjær hos Mester Johan Rinch, hvor han døde. Hans Alder var 23 Aar.

1683, Mandagen den 23. Aprilis, blev læst over Matthis, Hr. Peder Nielsens Søn i Skjolddelev, som blev født til Verden den 3. Martii, blev inddøbt den 7. Martii der efter af sin Farbroder, hæderlig og vellærde Mand, Hr. Hans Nielsen i Trige. Fadderne: Hr. Søren i Vitten, Casper Nielsen Brant i Aarhus, Lavrits Hansen af Trige, velb. Fru Kirstine Marie Broberg velb. Hans von Lossous paa Ristrup bar Barnet, Elin Christensdatter Basballe Hr. Matthes Hustru i Lyngaa, Gertrud Nielsdatter Hr. Nielses Hustru i Todberg

1684, den 8. Juli, som er S. Kjelds Dag, blev Povl, Hr. Peder Nielsens Søn i Skjolddelev, født til Verden; Torsdagen der efter blev han hjemmedøbt af sin Farbroder, Hr.

¹) Hans Enke havde endnu 1684 Forpagtningen af Lyngballe.

Hans Nielsen i Trige, og holdt hans Mormoder Anne Nielsdatter, sl. Hr. Mogenses i Todbjerg, ham til Daaben. Torsdagen den 17. Juli blev hans Daab i Kirken confirmeret og publiceret af ovenmeldte Hr. Hans Nielsen i Trige. Fadderne: Hr. Matths Sørensen i Lyngaa, Hr. Søren i Vitten, Hans Frantsen Blichfeld paa Norringgaard, velb. Fru Kirstine Marie Broberg, Hr. Assessor Lossous paa Ristrup, bar Barnet. Maren Rasmusdatter Hr. Clemens i Søften. Boel Bertelsdatter, Henrik Thomesens i Folby.

1689, Dom. Reminiscere, blev i Ladding Kirke publice absolveret en „Stachelsvinde“ (Tiggerkvinde) ved Navn Kirsten Pedersdatter, hvis 5 Uger gamle Barn døde til Sven Pedersens i Fadstrup. Hun bekjendte sig at have avlet samme Barn uden Ægteskab ved en afdanket Soldat, ved Navn Niels Jensen, med hvilken hun var trolovet ved Martini Tide sidst afviget af Hr. Jens i Alby (Adelby) ved Flensborg. Den samme Bekjendelse havde hun ogsaa ladet gjøre i Tanum Kirke i Synderlyng Herred, der Barnet var blevet døbt, hvorpaa hun fremviste Præstens, Hr. Anders Skive i Bjerregrav, hans Attest. Samme fattige Kvinde sagde sig ellers at være født i Kollerup Sogn i Han Herred var i mange Maader en vanfør Stakkel, med den slemme Syge befængt. Hun var meget inderlig og hart begjærendes, at jeg hende vilde afløse; bekjendte med modige Taarer, at hun ikke havde staaet Skrifte tilforn for samme Barn, item at det af Vaade, dog uden hendes Vilje, omkom hos hende om Natten.

1689, den 5. Aprilis, blev Anne Marie, Rasmus Christensen Lollik, Forpagter paa Lyngballe, hans Datter, hjemmedøbt. Feria 3. Pentecost. der efter blev hendes Daab i Ladding Kirke confirmeret. Fadderne: Jens Nielsen Møller i Terp Mølle, Dorethe Matthsdatter Hr. Jenses Hustru i Skivholme bar Barnet, o. fl.

1691, Dom. 13. Trin., forekomme som Faddere for Niels Povlsens Barn i Ladding: Valentin Beyer, Ridefoged paa Frisenborg, Bunde Jacobsen ¹⁾ i Aarhus, Gertrud Jensd.,

¹⁾ Ventelig en Søn af Hr. Jacob Bundesen, fhv. Præst i Skivholme.

Vinter Jens Jacobsens Hustru i Aarhus, Dorothe Matthisdatter Christen Byskrivers Hustru i Aarhus, Anne, Hr. Peders Datter, i Skjoldelev.

1691, 24. September, forrettedes en Hjemmedaab i Skjoldelev af Hr. Niels Pedersen Brant, Sognepræst til Havrum og Søby [Søn af Præsten i Skjoldelev].

1691, Dom. 1. Adventus, stod Peder Nielsen Hjulmand aabenbar Skrifte i Ladding Kirke for det Manddrab, som han ungeferlig for to Aar siden (imidlertid han boede i Fadstrup) begik udi Fuglesang, liggendes i Voldby Sogn, paa Peder Christensen, som da tjente Knud Henrik Blichfeld, Foged paa Frisenborg. For samme Drab blev han strax greben og fængelig sat paa Frisenborg; men efter at han havde efter Loven til Frisenborg Birketing bekommet sin Dom, og [var] dømt til at lide paa sin Hals, brød han ud af Fængslet og bortrømte. Men nu haver Herskabet, Grev Nicolaus Friis til Frisenborg, dog benaadet hannem og givet hannem fri i alle Maader. Hvo der skal svare til det udgydte Blod, hensættes til Guds egen Dom.

1692, den 7. Martii, døde Povl, Hr. Peders Barn i Skjoldelev, og blev begravet i Sabro Kirke Onsdagen den 16. Martii af hænd. og vell. Mand, Hr. Matths Sørensen i Lyngaa. Hans Alder var 7 Aar 8 Mnd. 2 Uger 4 Dage 10 Timer. Texten, som til Ligprædiken blev forklaret, var Sap. 4 v. 13. 14. Exord. Act. 7 v. 59. Gud give hannem en glædelig og ærefuld Opstandelse!

Hans Lives Tid var kort, han snarlig takked af,
 Hans Sjæl er faret bort til Gud, som hende gav,
 Hans Krop i sorten Muld er henlagt at bevares,
 Indtil vor Jesus huld vil herlig aabenbares.
 Gud lad os alle saa vor korte Tid fremdrage,
 Vi Salighed kan faa, naar endes skal vor' Dage!

1695, Onsdagen den 13. Marts, blev Peder Hansen Heyde af Aarhus og Karen, Hr. Peders Datter i Skjoldelev, trolovede i Skjoldelev Præstegaard. Dom. 11. Trinit., som indfaldt den 4. Aug., bleve de sammenviede af Mag. Ludvig Pontoppidan, Sognepræst til Domkirken i Aarhus.

1696, Dom. Septuagesima, blev et Par Tvillinger døbte, baarne af Præstens Døtre, Anne og Margrete. Blandt Fadderne var: Jacobus Petri Brandt [Præstens Søn], Andreas Thomæ Mariagrius, Hr. Hans Blichfelds Børns Skolemester i Søften, samt Anne Marie og Dorothe, Hr. Christens Døtre i Folby.

1696, Fredagen den 29. Maj, blev Hans Hansen Thrige¹⁾, som døde i Skjolddelev Præstegaard, begravet. Hans Alder var 78 Aar.

3. Optegnelser af Hr. Peder Jensen Pandrup.

1699, den 2. Oktober, døde velærværdige og meget vellærde Mand, Hr. Peder Nielsen Brandt, Sognepræst til Ladding, Sabro og Forup Sogne, Provst over Sabro Herred²⁾. Ætas 61 Aar.

1701, den 13. Januar, blev Mette, Hr. Peder Jensens Datter i Skjolddelev, født, den 17. Januar blev hun hjemmedøbt, og den 17. Februar blev hendes Daab confirmeret. Fadderne: Hr. Mads Sørensen [i Lyngaa], Hr. Søren i Vitten, Hans Pedersen Brandt, Beate, Amtmand Bielches Frue, bar Barnet, Ide, Lieut. Bielches Frue, Anne Pedersd. Brandt³⁾, Maren Pedersd. Brasch.

1701, Dom. 25. p. Trin., blev Jens, Christen Peder-sens Barn paa Lyngballe, læst over, som tilforn var hjemme-

¹⁾ Ventelig en Søn af den forlængst afdøde Præst i Trige, Hr. Hans Jensen Smidstrup. Formodentlig har han været hos sin Svoger, Hr. Hans Nielsen (Brandtzon) i Trige, indtil dennes Død (1692) og har senere haft Naadsensbrød i Skjolddelev Præstegaard.

²⁾ Det er altsaa urigtig, naar Poulson (Catal. pastor. diæc. Aarhus., p. 53) og efter ham Wiberg sætte en Præst af Navnet Hr. Peder Pedersen fra 1670 til 1699 i Skjolddelev efter Hr. Peder Nielsen Brandt (ell. Brantzon). Den nævnte Hr. Peder Pedersen maa ganske gaa ud af Præsterækken for Ladding, Sabro og Faarup; selv som Kapellan er der neppe Plads til ham, da der i Kirkebogen ikke er mindste Spor til, at Hr. Peder Nielsen Br. har haft nogen saadan. — Provst har den sidstnævnte vistnok været siden Aaret 1684, da Hr. Søren Madsen Ørsted i Lyngaa døde.

³⁾ Ventelig en Datter af afd. Kjøbmd. Peder (Pedersen) Nielsen Br. i Aarhus.

døbt. Faddere: Hr. Christen Jensen i Niær, Anne, Hr. Peder Pandrups Hustru, bar Barnet, Dorthe, Hr. Christens Datter i Niær, o. fl.

1702, den 4. Decemb., blev Peder, Hr. Peder Jensen Pandrups Søn, født, den 7. do. blev han inddøbt af Hr. Niels [Pedersen Brandt] i Hovbjerg. Den 20. næst efter blev hans Daab confirmeret i Ladding Kirke af Provsten Hr. Mads Sørensen i Lyngaa. Fadderne: Hr. Søren Laurssen i Vitten, Hr. Jørgen Povlsen i Todbjerg, Hr. Niels Brandt i Hovbjerg, Johanne, sl. Jens Pandrups i Aars, bar Barnet, Anne Jacobsdatter Hr. Mads Sørensens i Lyngaa, Maren Christensdatter Hr. Niels Brandts i Hovbjerg. (Barnet døde ⁸/₁₂ 1704).

1705, 30. April, blev Johanne Kirstine, Hr. Peder Jensens Datter i Skjolddelev, født. Den 5. Maj blev hun hjemmedøbt af hendes Morbroder, hænd. og vell. Mand Hr. Niels Brandt, Sognepræst for Hovbjerg og Granslev Menigheder. Den 11. Juni blev det og af hannem læst over. Faddere: Hr. Søren i Vitten, Søren Olufsen paa Norringgaard, Morten Munch i Torsager ¹), Cathrine Hansdatter, Forvalter Hans Nielsens paa Faurskov, bar Barnet, Anne Jacobsdatter, Hr. Madses i Lyngaa, Anne Voldborg [Nielsdatter], Hr. Søren i Vitten.

1706, Dom. 10. p. Trin., blev hæderlig og vellærde unge Mand Jacob Pedersen Brandt ²) og Karen Pedersdatter Tøxen copulerede. Den 16. Martii forhen bleve de trolovede.

1707, den 13. August, blev Hr. Peder Jensen Pandrups Søn, Jens, født til Verden. Strax efter blev han for sin Svagheds Skyld hjemmedøbt af sin Fader; levede derefter ikkun 5 Timer.

1708, den 23. Novbr., blev Peder, Hr. Peder Jensen Pandrups Søn, født til Verden; den 28. do. blev han inddøbt af sin Morbroder, Hr. Niels Brandt i Hovbjerg. Den

¹) Har vistnok været gift med Margret Pedersd. Brandt (se ndf. u. 1714).

²) Har vistnok siden boet i Skjolddelev eller Ladding, da han siden hyppig forekommer som Fadder ikke blot til hans Svoger Præstens Børn, men ogsaa til mange af Bøndernes i Sognet.

20. Decbr. blev hans Daab confirmeret i Ladding Kirke. Faddere: Hr. Søren Laursen i Vitten, Hr. Niels Hjersing i Seften, Hr. Jørgen Hjersing i Lyngaa, Landsdommer Tøger Reenberges Datter, Jomfru Kirstine Marie, bar Barnet ¹⁾, Anne Kirstine Nielsdatter [Brandt] i Hovbjerg.

1710, den 28. Febr., blev min Søn Jens født til Verden. Strax derefter blev han inddøbt af hans Fader, Hr. Peder Pandrup, og døde 3 Timer derefter.

1711, den 14. Maj, blev Mogens, Hr. Peder Pandrups Søn, født til Verden; strax derefter blev han for sin Svagheds Skyld af sin Fader inddøbt. Den 17. Juni blev hans Daab i Ladding Kirke confirmeret af ærværd. Provsten, Hr. Mads Lyngaae. Faddere: Hr. Niels Brandt i Hovbjerg, Mag. Esaias Helt i Vitten, Karen Pedersd. [Brandt] Peder Hansen Heides Hustru i Aars, bar Barnet, Anne Jacobsdatter Provstens Hustru i Lyngaa, Anne Kirstine Nielsd. Brandt, Kirsten Pedersd. Heide. (Barnet døde ^{14/7} 1711).

1712, den 4. Marts, blev Rasmus Mogensen, Degn til disse 3de Menigheder, begravet. Ætas 77 Aar.

1712, den 16. Marts, blev Vichart Nøei, en Øxenkjøbmand af Emmerich udi Holland, begravet udi Ladding Kirke. Ætas 39 Aar.

1712, den 20. December, blev Jens, den 3die af dette Navn, da de 2 første ere døde, Hr. Peder Jensen Pandrups Søn, født til Verden, og strax efter Fødselen for sin Svagheds Skyld af sin Fader inddøbt. Den 19. Jan. blev hans Daab i Ladding Kirke confirmeret. Faddere: Mag. Esaias Helt i Vitten, Jens Pedersen Brandt, Karen Pedersd. Brandt o. fl. (Barnet døde ^{6/11} 1713).

1713, den 16. Novbr., blev Agetha, Hans Termansens, Forpagter paa Lyngballegaard ²⁾, hans Datter læst over, som tilforn for sin Svagheds Skyld var inddøbt. Faddere: Hr. Jens Høst i Niær, Dorethe Udsdatter Hr. Jens Høsts i Niær o. fl.

¹⁾ 1717 blev Degnen Didrik Jensen (Marlagers) Barn i Ladding baaret til Daaben af Jomfru Miche Reenberg paa Ristrup.

²⁾ Var allerede 1704 i denne Stilling.

1714, den 3. Sept., blev Christiane, Hr. Peder Pandrups Datter, født til Verden. Strax der efter blev hun for sin Kleinligheds og Skrøbeligheds Skyld inddøbt af sin Fader. Den 25. Okt. blev hendes Daab confirmeret i Ladding Kirke af Mag. Elias Helt i Vitten. Faddere: Hans Termansen, Forpagter paa Lyngballe, Jens Pedersen Brandt, Margret Brandt af Torsager bar Barnet, Karen Pedersd. Brandt, Inger Hr. Jørgen Hiersings, Johanne Mag. El. Helts.

1717, den 18. April, blev Jens, den fjerde af det Navn, Hr. Peder Pandrups Søn i Skjolddelev, født. Anden Dagen der efter blev han for sin Svagheds Skyld af sin Fader ind døbt. Torsdag den 10. Juni blev hans Daab conf. i Ladding Kirke af Mag. Elias Helt i Vitten. Faddere: Seig^r Thomas Bering, Hr. Niels i Søften, Hans Termansen paa Lyngballe, Mad. Ingeborg Andersd., Thomas Berings Kjæreste i Randers, bar Barnet, Karen Pedersd. Brandt. (Barnet døde $\frac{4}{4}$ 1718).

1717, den 27. Sept., blev min Moder, sl. Johanne Eskildsdatter, begravet af ærværdige Hr. Jørgen Hiersing i Lyngaa. Text: Ps. 42 v. 2. 3. Exord. 1 Tim. 5 v. 16. Hendes Alder 83 Aar.

1720, den 3. Juli, blev hæderlige og vellærde unge Mand Michel Thomesen Bering og Mette Pedersdatter Pandrup copulerede udi Skjolddelev Præstegaard efter Kgl. Maj.s allernaadigste Tilladelse.

1720, den 16. Sept., blev Thomas, meget hæderlig og vellærde Studiosi Michel Berings Søn, født. Dagen der efter blev han inddøbt af hans Morfader, Hr. Peder Pandrup. Dom. 23. post Trin. blev hans Daab i Ladding Kirke confirmeret. Faddere: Monsr Lavrits Otsen af Bragnæs i Norge, Ditlev Bering, Jens Bering og Peder Bering, alle af Randers. Mad. Elisabeth, Anders Carlsens Kjæreste i Randers, bar Barnet, Mad. Else Kierstin, Ditlev Berings Kjæreste. Mad. Else Madsdatter, Hans Termansens Kjæreste.

1722, Onsdagen den 25. Februar, blev Ingeborg, hæderlig og vellærde Mand Michel Berings ¹⁾ Datter i Skjolddelev,

{ ¹⁾ Han blev samme Aar Præst i Vrove og Resen.

kristnet. Fæddere: Hr. Hans i Skivholme, Hans Termansen Forpagter paa Lyngballe, Jens Pedersen Brandt, Hr. Peder Pandrups Hustru bar Børnet, Karen Pedersd. Brandt, Johanne Kirstine Pedersdatter [Pandrup].

1726, den 20. Sept., blev Kirsten Mogensdatter, Provsten sl. Hr. Peder Brandtes Enke i Skjoldelev, begravet. Ætas 81 Aar. Hr. Jørgen Hiersing i Lyngaa prædikede. Text: Gen. 15 v. 15.

1726, Dom. 14. p. Trin., blev Hans. Forpagteren Niels Mollerups paa Lyngballe, hans Barn læst over, som for Svagheds Skyld var hjemmedøbt. Fæddere: Skovrideren Oluf Jæger i Fuglsang, Vagtmester Tellemand, liggendes paa Søbygaard, Elle, sl. Hr. Bertel Myginds i Hasle, bar Børnet, Maren Hansd. Hr. Erik Møllers ibid., o. fl.

1729, den 28. Juni, blev Christen Friis til Lundgaard og min Datter, Johanne Kirstine Pandrup, copulerede af Hr. Casten Friis udi Aastrup ¹⁾).

1730, Dom. Palm., blev en Lieutenant, Johannes Carl Roes, som døde i Ladding, begravet i Ladding Kirkegaard. Ætas 49 Aar ²⁾).

1732, den 14. August, blev Claus Christensen Svendstrup af Suns Mølle og Margret Jacobsdatter Brandt i Skjoldelev Præstegaard trolovede ³⁾). Den 7. Okt. blev de copulerede.

1735, den 20. Sept., copulerede jeg min Datter, Christiane Pandrup, til velærværd. Hr. Svend Wedel, Sognepræst til Saal Menighed udi Riber Stift.

1737, den 18. Febr., blev hæderlig og vellærde Studiosus Niels Rasmussen Farre og Doreth Lisbet Gystrou paa Lyngballe trolovede. Den 21. Marts bleve de copulerede.

1738, den 5. Oktober, blev min sl. Kone, Anne Pedersdatter Brandt, begravet. Ætas 64 Aar 7 Maaneder og 19 Dage. Provsten, Hr. Jens Høst i Niær, prædikede over hende.

¹⁾ D. e. Astrup med Annexerne Rostrup og Store Arden i Hinsted Hrd., Viborg Stift. Brudgommen har ventelig været en Broder til den nævnte Præst.

²⁾ Paa denne Tid laa der Militær her i Egnen.

³⁾ Hun kaldes 1729 »Provstens (Hr. Peder Pandrups) Stuepige«, men var for øvrigt hans Kones Broderdatter.

4. *Efter Optegnelser af senere Præster i Skjolddelev.*

1741, den 13. Marts, prædikede Provsten i Vitten, Hr. Høst, over sl. Provsten, Hr. Peder Pandrup. Ætas 69 Aar.

Fra 1739 havde Hr. Peder Pandrup haft til Kapellan (med Løfte om Succession) Hr. Jens Hansen Muncheboe, der tidligere (siden 1732) havde været Degn i Hovlbjerg og Granslev. Denne blev da 1741 hans Efterfølger, og blev, ligesom Formændene, siden (1760) Provst i Sabro Herred. Han var allerede som Degn gift med Dorthe Elisabeth Klinge (Datter af Byfoged Just Klinge i Haderslev og Hustru Ane Marie Klinge, der som Enke døde i Skjolddelev Præstegaard 1750). Hun blev begravet 4. Marts 1763 (Alder 66 Aar). En Søster til hende, Jfr. Anne Eleonora Klinge, begravedes 16. Juni 1762, i sin Alders 62de Aar, fra Skjolddelev Præstegaard. Siden ægtede Provst Muncheboe Ane Nielsdatter Iversen, der sikkert var Enke efter en Botzen; hun døde i April (begr. ^{30/4}) 1771, 71 Aar gl. En Datter af den sidstnævntes første Ægteskab var uden Tvivl Edel Botzen (eller Bodsén), som Hr. Muncheboe 1757 omtaler som „Jomfru E. B. fra Harlev Præstegaard“, men efter sit andet Ægteskab kalder „min Datter Edel Bodsén“, og som 11. Juni 1771 ægtede Hr. Jacob Krogstrup, Præst i Sjelle. — Af sit første Ægteskab havde Provst Muncheboe to Døtre, nemlig Edel Muncheboe (der allerede 1747 forekommer som Fadder, og 1772 betegnes som „min Datter E. M. ved Ristrup“), og Anneke Marie Muncheboe.

Den sidst nævnte Datter havde den 10. Oktober 1756 Bryllup med Hr. Nicolai Peder Cadovius, der faa Dage iforvejen var ordineret til Hr. Muncheboes Kapellan med Løfte om Succession. I deres syttenaarige Ægteskab havde de ikke mindre end 15 Børn, og efter at have gennemgaaet mange haarde Fødsler, døde Moderen med det sidste. Den gamle Fader skrev da med rystende Haand i Kirkebogen: „1773, den 14de November, Kl. 10 om Aftenen, blev min kjære Datter Anneke Marie forløst med et dødfødt Drengbarn, som var hendes 10de Søn, foruden 5 Døtre, som hun har født til Verden i 17 Aars Ægteskab, hvoraf 5 Sønner

og 2 Døtre endnu ere i Live. To Timer efter hendes sidste Barnefødsel maatte hun selv, til en stor Bedrøvelse for mig, smage Dødsens Bitterhed, og blev begravet den 18de November. Jeg haaber snart at faa hende i Tale, dog i de dødes Land, hvor vi med Glæde vil omfavne hinanden“. Dette Haabs Opfyldelse trak dog ud i 16 Aar; thi først under 26de August 1789 kunde Hr. Cadovius skrive i Kirkebogen: „Begravet Hr. Jens Hansen Muncheboe, Provst og Sognepræst for disse Menigheder over 50 Aar. Hans Alder var 81 Aar 6 Mnd. 19 Dage“.

I 33 Aar var Hr. Cadovius altsaa Kapellan, og da han saa endelig blev Sognepræst, var han det kun i $2\frac{1}{2}$ Aar. Han blev nemlig begravet den 13de April 1792, i sin Alders 63de Aar. Hans Børn vare (med Forbigaaelse af de dødfødte og dem, der døde spæde): 1. Christian Erhart, født $\frac{9}{8}$ 1757. 2. Johan Henrik, f. $\frac{5}{10}$ 1758 (Faddere: Capit. Teilmann og Frue fra Endrupholm, samt Justitsrd. Teilmann). 3. Ove, f. $\frac{29}{10}$ 1760. 4. Ludvig Rudolf, f. $\frac{1}{2}$ 1762 (Fadder: Mns^r Brandt fra Brogaard). 5. Christine Sofie, f. $\frac{23}{2}$ 1763. 6. Erhart, f. $\frac{29}{5}$ 1764, begr. $\frac{12}{4}$ 1778. 7. Birgitte Cathrine, f. $\frac{6}{9}$ 1767, gift $\frac{15}{4}$ 1788 med Jæger under Frisenborg, Ulrik Thomsen. (Deres første Barn blev allerede født $\frac{14}{6}$ s. A. Det blev baaret til Daaben af Fru Grevinde Frijs Desmercières; blandt Fadderne var Kammerherre Dyring fra Kjøbenhavn og Overinspecteur Bagge fra Frijsendal).
